СЛОВО Просвіти

Без мови немає нації!

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК **8 (748), 27 лютого — 5 березня 2014**

Павло ГРИЦЕНКО,
доктор філологічних наук, директор Інституту української мови НАН України

Фото Раїси Талалай

«Мріє, не зрадь...»

23 лютого 2014 року відбулася важлива й довгоочікувана подія: Верховна Рада України, внутрішньо оновлена полум'ям Майдану, ухвалила Закон України з таким формулюванням: визнати таким, що втратив чинність, Закон України "Про засади державної мовної політики" № 5029–IV від 3 липня 2012 р.; ("за" — 232, "проти" — 37, "утримались" — 2, "не голосували" — 63).

Здається, можемо з полегкістю перевести подих, привітати мільйонне товариство небайдужих, тисячі учасників протестів, які піднялися та об'єдналися в обороні української мови в усіх куточках України. Пам'ятаємо, до яких витівок-кульбітів удавалася влада, особисто президент В. Янукович і його найближчі радники-соратники, аби лише узаконити напрацювання спекулянтів-законотворців *КаКа* і К° і водночас пригамувати внутрішній спротив народу. Тут тобі і "Беркут" (одна з важливих репетицій сьогоденного Майдану, аби народ знав своє місце у стійлі і не забував, якого хазяїна посадив собі на шию!); тут тобі і загравання з інтелігенцією (мовляв, зробимо все, чого народ бажає!); тут і століттями перевірений метод нищення полум'я живих ідей мертвотою безкінечного зволікання (створити комісії *для доопрацювання закону і внесення змін через Верховну Раду*: була авторитетна комісія; були гостро-гарячі дискусії й праця упродовж кількох місяців, що дали нову, посутньо змінену редакцію закону, вивірену колективами експертів із науковців, правників, політиків, десятки разів узгоджувану й затверджену комісією; було все це передано президентові, а далі — все під сукно чи в смітник... і проблеми немає. Прикро констатувати, що принижено-окраденими виявилися не тільки науковці, письменники, депутати, а й вельми поважані в суспільстві знакові постаті України, чиї досвід, знання, аргументацію кинули під ноги... новоявленому імператорові).

Сьогодні в хвилини катарсису-прозріння запитуємо себе: хіба ми не бачили (чи принаймні не відчували) загрози розпросторення чуми примітивізму й злочинної жадоби до самозбагачення наших очільників, їхню внутрішню порожнечу, в якій не було місця розумінню сутності мови, національної ментальності, не було поваги до людини, до її праці, її знань, духовних начал? Бачили й розуміли, бо все це лежало на поверхні, оприявнювалося в зухвало-відкритому окраданні народу, безкінечних захопленнях майна інших власників, нестримному покращанні добробуту (щоправда, лише "сім'ї", наближено-відданих), у дражливих кортежах-охоронах-сиренах й аномальній пристрасті до розкоші, перлиною якої виявилася привласнена резиденція Межигір'я-зоопарк... Лише зараз відверто заговорили про хворобу Януковича, його неадекватність, позірну самостійність маніпульованої людини. І це сьогодні переросло в національну трагедію, в глибоку зневіру в дні прийдешньому.

Та необхідно визнати глибинну гірку правду: хворим є все наше суспільство, яке з позиції моя-хата-скраю дозволило обійняти найвищу посаду в Державі і стати її символом людини з таким відразливим минулим, людині, яку від перших її кроків на цій посаді суспільство категорично не сприйняло і якої соромилося. Але терпіли, відсторонено й уперто терпіли, ніби це відбувалося десь далеко, в чужій країні. І це терпіння виявилося знаком не християнської чесноти, а всеохопної задавненої хвороби соціуму, ураженого рабською психологією збайдужілих. Зрештою, не можна визнати здоровим суспільство, яке упродовж двадцяти років не спромоглося запровадити дієві механізми демократії, а тому в тумані імітації демократії (гречка, фартушки, 30 срібняків!) дозволяло проведення виборів "без вибору", коли серед 46-мільйонного народу з великими потугами зрідка вдавалося обрати нових депутатів без разючого нафталіну і не за прізвищами-впливом батька-брата-кума-"сім'ї".

Можливо, загроза народного полум'ягніву останніх місяців і Небесна Сотня, яка офірувала життя задля нової європейської України, просвітлять наше суспільство й наблизять його до відповідальності перед собою-совістю і дітьми-майбутнім, зміцнять хребет життєвої визначеності й прямостояння кожної людини, спонукають до вибору між честю-гідністю нації й примарами минущого благополуччя.

Відміна скандального мовного Закону України Ківалова—Колесніченка (авторства не тільки цих двох одіозних політиків!) — один із закономірних і обов'язкових перших кроків на шляху оновлення України. Цей закон на тлі тотального беззаконня, недії Конституції України (її 10-ї статті!) і вседозволеності місцевих беїв творив передумови хаосу в царині мовного планування і мовокористування в державі. Хистку рівновагу між обов'язковістю державної української мови та підтримкою мов національних меншин, що склалася на схилку ери СРСР, було знищено наступом відвертих українофобів, метою яких було законодавче закріплення двох мов як державних (чи української державної і російської офіційної, що практично означало те саме) і фактичне закріплення російської одномовності з маргіналізацією української мови у більшості сфер її використання. Цей антиконституційний наступ на українську мову і культуру титульної нації жодного разу не засудив президент, не було його спроб дати принципову оцінку чи вольовим рішенням призупинити активність таких діячів; ба більше, формування ним горизонталі й вертикалі влади з відвертих антиукраїнців та активних "чево-ізволєнців" виказували орієнтацію В. Януковича як неукраїнського президента України, його наміри будувати маріонеткову, прийнятну для Кремля подобу держави.

Закінчення на стор. 7

Звернення Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка до Верховної Ради України

Усвідомлюючи важливість нинішнього історичного моменту розвитку української демократії та державного будівництва, Центральне правління Всеукраїнського товариства "Просвіта" ім. Тараса Шевченка ставить чотири кардинальні вимоги:

1. На відновлення історичної справедливості ініціювати та ухвалити закон "Про єдину Помісну Українську Православну Церкву" (проголошену 1 січня 1919 р.) на основі Київського Патріархату.

2. Схвалюючи рішення ВРУ про скасування Закону України "Про засади державної мовної політики", ухваленого в антиконституційний спосіб, вимагаємо врегулювати мовне питання шляхом невідкладного ухвалення "Закону про мови" у редакції Сергія Головатого.

3. Ухвалити блок законопроектів із деколонізації України в усіх сферах суспільного життя.

4. У переддень 200-річчя від дня народження українського генія Тараса Шевченка оголосити 9 березня національним святом.

Центральне правління
ВУТ "Просвіта"
імені Тараса Шевченка

Це число тижневика присвячуємо пам'яті "Небесної Сотні".
Слава Героям!
Редакція

«Мріє, не зрадь...»

Закінчення. Початок на стор.1

До критики у суспільстві діяльності цинічно відвертих міністрів-українофобів (чого лише вартий міністр освіти Табачник!) президент залишався глухим. За такої моделі правління закономірно, що в нашій державній скарбниці ніколи не вистачало грошей на **українську** освіту й культуру, на підтримку мов і культур тих національних меншин, у яких не був зацікавлений і які не фінансував Русскій мір… Усьому, неросійському, в Україні — зась, тиха війна без її оголошення! Тому постійно не було і немає грошей на видання словників державної української мови (***шукайте собі спонсорів!***), на публікацію унікальних пам’яток, які здатні продемонструвати усьому науковому й культурному світові історичну глибинність українців-автохтонів на нашій землі, високість розвитку їхньої науки і культури (***шукайте собі зацікавлених!***), на делегування українських учених на Міжнародний з’їзд славістів (***шукайте собі милостинедавців!***). Так усьому неросійському в Україні було дозволено… вигибати (під гучні фанфари декларацій усілякої підтримки!), вигибати мові, культурі, Національній академії наук. Усе це заважало Президентові В. Януковичу почуватися вільно.

І навіть 200-літній ювілей Тараса Шевченка у цьому загальному процесі приниження всього українського не став щасливим винятком: далеке від належного, доволі обрізане фінансування виділено з таким запізненням, що героїчно-щирі надзусилля причетних до реконструкцій і перебудов Шевченкових музеїв, пам’ятних місць, перевидань його творів і досліджень про них ні своїм інтелектом, ні прагненнями і щоденною працею не змогли надолужити втрачений у безгрошів’ї час.

Це і є символ безсилля бездержавної Української Держави, торжество збудованого Януковичем малоросійського паханату при кремлівському каганаті!

Перезавантажити владу, очистити від антиукраїнського намулу в законах, державних розпорядчих документах, а найголовніше — у свідомості громадян — це надскладе завдання, це процес на тривалий час (а часу якраз і бракує, лічимо годинихвилини!). Та й більшість вантажників — це вчорашня, домайданна Україна, і багатьом із них не до снаги і не під силу такий подвиг перезавантаження. І знову для української спільноти — пастка-безвихідь, знову загроза повтору позавчорашнього, знову надмір великих і порожніх слів і мізерність дії.

…Розбурханим різноголоссям цими днями наповнилася Межигірська резиденція-зоопарк: гадали, що люд допустили до Самого, а тут тільки страуси, собаки, свині, знову собаки, багато вгодованих-доглянутих собак… І розривають голови слова-дзвони, гудуть невідступно, непідвладні в цій сюрреальності зв’язатися бодай у прості речення: “Доляри, доляри, фунти, євра, єни, доляри, мільярди, сльози, грабунок, незбудовані квартири, закриті лікарні, заробітчани по чужих землях, собаки, доляри, свині, євра, автопарк, Саша-стоматолог-мільярдер, доляри, страуси, свині, брехня, навіщо, шибениця… Майдан”.

…Вирує тисячами сердець стихлий у жалобі Майдан: хисткі надії в обіймах цупкої зневіри, душі в пошуку нових постатей, очі намагаються вловити обриси нових чеснот, профілі нових особистостей: **“О земле! Велетнів роди!”, “Як знову не помилитися?”, “Як уберегтися від медоточивих обіцянок позавчорашніх, які бачать себе лише президентами, а не орачами ?”**

А над усім морем голів з небес — Шевченкове “**Борітеся, поборете**” голосом Сергія Нігояна…

Хто ми в цьому світі і чиїх батьків діти?

Чому знову і знову свою Україну, свою мову, життя ближніх маємо боронити, чому вкотре Крути і Майдан, і Небесна Сотня?

Павло ГРИЦЕНКО

До виконувача обов’язків Президента України, Верховної Ради, Уряду, до народу України

Канів — місце вічного спочинку найбільшого національного Поета і Митця — душа України. Тому й вирішили ми, хранителі Національної Святині, разом із громадою цього невеликого, однак знаного в Україні й у світі міста, звернутися до Вас у переддень **200-ліття з дня народження Тараса Шевченка,** котрий своїм Словом привів нас до Незалежної держави, у якій найдорожчою цінністю має бути Людина, її життя. На жаль, ми не маємо багатовікового досвіду державотворення, як інші народи світу. Бракує нам і любові один до одного, взаєморозуміння на основі Шевченкових заповітів Правди, Добра, Справедливості, що й призвело напередодні ювілею Кобзаря до трагічного братовбивства. І тому саме сьогодні, у найскладніший для нашого народу час, ми так потребуємо Шевченкової мудрості, Шевченкового пророчого слова, Шевченкової безмежної любові до України та власного народу.

Настав час усім зрозуміти, що народ України — самодостатній, як і всі інші народи світу. Самодостатня і наша українська мова, яку Тарас Шевченко підніс до рівня найрозвинутіших мов світу. Їй теж потрібна сьогодні державна, всенародна опіка, любов не лише українців, а й усіх братніх народів, для яких Україна стала Батьківщиною. Адже ніхто нас не поважатиме у світі, коли ми не навчимося самі шанувати один одного, свою історію, мову, культуру, свою Україну. І в цьому найбільший приклад і учитель — Тарас Шевченко. Саме він дає нам ті могутні крила, що йменуються національною гордістю, заради якої француз називає себе французом, англієць — англійцем, італієць — італійцем перед цілим світом.

Тож заради великої мети — творення Шевченкової України — всі наші лідери, усі народи, що населяють її, люди всіх віросповідань, представники всіх партій і безпартійні повинні об’єднати свої зусилля: не Україна має рятувати нас, а ми, її діти, повинні врешті потурбуватися про неї. Тарасова гора в Каневі була і є символом єднання нашого народу. І тому ми звертаємося до всіх наших очільників, сьогоднішніх і прийдешніх, лідерів партій і блоків зі словами: Україна у нас єдина. А всі ми — її діти, і виконання святих Шевченкових заповітів допоможе нам зробити нашу Державу справді гідною свого призначення. Адже саме на нашу долю випало втілити в життя мрії великого Українця, якого шанує нині вся Планета.

Саме він поклав наріжний камінь у духовний фундамент України. Тому й виявили бажання наші предтечі в Українській Народній Республіці будувати свою державу разом із Тарасом Шевченком. Із цією метою й було започатковано ще в березні 1918 року Всеукраїнське державне національне Шевченківське свято (вільне від праці). Було воно скріплене законодавчо і в Директорії. Підтвердила його своїми постановами і радянська влада. Однак саме вона таємно ліквідувала його, розпочавши знищення Національного Відродження України наприкінці 1920-х років.

Вважаємо, що настав час повернути традиції відзначення 9 березня як Дня всенародного вшанування Тараса Шевченка. Ухвалити таке рішення на всі прийдешні роки (і зробити цей день вільним від праці) важливо саме в переддень 200-літнього ювілею Кобзаря. День народження українського Пророка має стати навіки Днем нашого духовного відродження. Це свято сприятиме глибшому пізнанню поетових дум, усвідомленню їх, аби не лише сьогодні, а й у майбутньому не допустити кровопролиття мирного волелюбного народу.

Шевченко закликає нас до порозуміння, єднання, любові. То невже в переддень такого ювілею ми не знайдемо шляхів до взаєморозуміння?! Невже в ювілейні дні на Тарасовій горі, куди спрямують погляди народи світу, будуть знову політичні мітинги, передвиборна агітація, майоріння різнопартійних прапорів?!

Прийдіть тихо, скромно, щоб згадати в ці святі для України дні Тараса Шевченка, а разом із ним і тих, хто загинув у боротьбі за Свободу і Незалежність України. Щоб попросити прощення один в одного та поклястися на цій великій могилі працювати для майбутнього України та її народу, як це робив поет. Тарас Шевченко об’єднав *і мертвих, і живих, і ненарожденних земляків своїх*. Аби це збагнути, кожен має знати як “Отче наш” пророче Послання генія.

Колектив заповідника

Озвучено Тарахан-Березою З. П., провідним науковим співробітником на загальних зборах колективу 21 лютого 2014 року

У самостійній державі має бути і самостійна Церква...

Звернення Всеукраїнського православного братства Андрія Первозванного Української Православної Церкви Київського Патріархату до виконувача обов’язків Президента України та голови Верховної Ради України і депутатів Верховної Ради України (Як депутатський законопроект)

Протягом усієї історії завжди виникали суттєві перешкоди для встановлення та утвердження Єдиної Помісної Православної Церкви в Україні, незалежної від Москви. Цьому процесу перешкоджали внутрішні обставини і зовнішні впливи. Незалежність держави неможлива без духовної свободи народу, пригадаймо, що Вимогу про автокефалію Української Православної Церкви висунув у категоричній формі 12 листопада 1918 р., на останній сесії Собору новопризначений міністр ісповідань гетьманського уряду О. Лотоцький. Основна засада української державної влади полягає у тому, що у своїх відносинах до інших церков, Українська Церква має бути автокефальною під головуванням Київського митрополита та в канонічному зв’язку з іншими самостійними церквами. Від часу нетривалого відновлення української державності на початку XX століття, 1 січня 1919 року Директорією УНР був ухвалений Закон про верховне управління Української Православної Синодальної Церкви від московського патріарха Тихона. Українська Православна Церква ставала юридично незалежною.

Сьогоднішній день ставить перед нами особливу вимогу і державного, і церковного порядку в Україні. У світлі останніх подій, чітко проявляється можливість на законодавчому рівні повернутися до позитивного вирішення цього доленосного завдання України та її народу. Так близько до здійснення мети ми ще не стояли ніколи.

У Верховну Раду України потрібно внести законопроект “Про автокефалію незалежної від московського патріарха Української Православної Церкви”, розглянути та проголосувати.

Патріарха Кирила з його “Руским міром” визнати персоною нонграта і заборонити в’їзд в Україну. Виконувачу обов’язків Президента і Голови Верховної Ради України і депутатам Верховної Ради України негайно офіційно запросити Вселенського патріарха Варфоломія в Україну, та відрядити офіційну делегацію в Стамбул (Туреччина) для супроводження Вселенського патріарха Варфоломія в Україну.

Крім того, необхідно офіційно запросити в Україну делегацію українських православних владик діаспори США, Канади, Європи, Південної Америки та Австралії.

Спочатку законопроект необхідно проголосувати у Верховній Раді, і ухвалене рішення надіслати Вселенському Патріарху Варфоломію, а потім винести це питання на Майдан. Такої нагоди може більше не трапитися. Бо у світлі останніх подій це може прихилити волю роз’єднаних православних людей до єдності. 80 років Московський Патріархат і Російська закордонна православна церква не визнавали і предавали анафемі один одного, а після втручання президента Росії та російської влади вони об’єдналися в єдину церкву. Даний факт повинен стати прикладом і для Української влади.

В Україні Церква відокремлена від держави, і держава не втручається у внутрішнє життя Церкви. Але держава не може існувати без Церкви, а Церква — без держави... Тому, держава повинна сприяти проведенню православними церквами своїх помісних соборів для об’єднання. Ми отримали від Бога дар — Українську державу. І молодій Українській державі потрібна незалежна від Москви Українська Православна Церква, визнана всіма помісними православними церквами. Нам потрібно берегти цей дар, що дістався нашому народові, як нагорода за великі страждання впродовж багатовікової історії.

Поняття “автокефальний” походить від грецьких слів: autos — сам і kefalos — голова. Воно означає статус церкви, самостійної і незалежної в керівництві й сполучення з іншими автокефальними Православними Церквами шляхом Євхаристійного єднання в Святу Соборну Апостольську Православну Церкву, головою якої є Ісус Христос.

Звернення до Верховної Ради України стосовно передачі святинь українського народу їх законним власникам

Ми, представники інтелігенції та громадські діячі, гостро занепокоєні ситуацією, яка склалася навколо найбільших духовних святинь українського народу — Свято-Успенської Києво-Печерської лаври та Свято-Успенської Почаївської лаври.

На початку 90-х років XX сторіччя завдяки потуранню влади два духовних серця України, уділи Богородиці, опинилися в руках філії Російської православної церкви, у підпорядкуванні так званої “Української православної церкви Московського патріархату”.

Нещодавнє усунення від керівництва УПЦ МП митрополита Володимира (Сабодана) та призначення місцеблюстителем відомого українофоба митрополита Онуфрія (Березовського) безпосередньо інспіровано Москвою, ще раз яскраво продемонструвало всьому світові залежність цієї Церкви від іноземного центру.

Очільники УПЦ МП перетворили святі місця української нації на форпост “Руского міра”. Весь світ чув цинічні заяви високих ієрархів УПЦ Московського патріархату, які замість того, щоб стати на бік народу, фактично благословили Віктора Януковича на сатанинське вбивство сотень безневинних людей на вулицях української столиці.

У стінах “душі українського народу”, як називав Почаївську лавру митрополит Іларіон (Огієнко), постійно проповідується не любов до Бога та України, а ведеться політична пропаганда, сіється розбрат у нашому суспільстві, зневажається все українське. Під час подій Майдану політизація УПЦ МП дійшла до того, що мури Києво-Печерської лаври та мури Свято-Успенської Почаївської лаври стали місцем перебування кримінальних бандитів “тітушок”. Обитель святих Антонія та Феодосія стала бізнес-центром і одночасно ідеологічним відділом посольства Росії.

ЗМІ неодноразово звертали увагу на факти руйнування представниками УПЦ МП пам’яток історії архітектури, розкрадання об’єктів національної спадщини.

У зв’язку з вищевикладеним, просимо Верховну Раду України:

1. Ухвалити постанову парламенту про передачу комплексів Свято-Успенської Києво-Печерської лаври та Свято-Успенської Почаївської лаври Українській Православній Церкві Київського Патріархату, як національній помісній церкві українського народу;

2. Дати доручення правоохоронним органам і Генеральній прокуратурі України здійснити перевірку витрат багатомільйонних коштів, виділених за часів президентства В. Януковича та урядування М. Азарова з державного бюджету України на реставрацію Києво-Печерської лаври;

3. Доручити Міністерству культури України провести інвентаризацію майна двох лавр із метою перевірки та виявлення фактів розграбування культурно-мистецької спадщини України.

Переконані, що ухвалення таких рішень стане актом історичної справедливості, адже Свято-Успенська Києво-Печерська та Свято-Успенська Почаївська лаври створювалися працею українського народу та мають належати його Церкві, у святих місцях мусять молитися справжні священики, а не політики від релігії.

Дмитро Павличко
Левко Лук’яненко
Ігор Юхновський
В’ячеслав Брюховецький
Володимир Василенко
Юрій Дорошенко
Юрій Мушкетик
Юрій Щербак
Микола Жулинський
Михайло Слабошпицький
Любов Голота
Наталя Осьмак
Павло Мовчан
Олег Чорногуз
Богдан Сушинський
Дмитро Пилипчук

“Офіційна влада України юридично визнала жертвами загиблих мітингувальників Євромайдану”.

«Небесна Сотня» Євромайдану

Учасники акцій протесту в Україні, що загинули у грудні 2013—лютому 2014 року, названі “Небесною Сотнею”. Це мирні громадяни України, які мали безпосередній стосунок до ідеї та акції Євромайдану. 21 лютого офіційна влада України юридично визнала жертвами загиблих мітингувальників Євромайдану. МВС застосовувало зброю проти протестувальників незаконно.

МВС відстрілювала активістів Євромайдану бойовими патронами з військової вогнепальної зброї з дахів готелю “Україна”, зі сторони готелю “Козацький” на вул. Михайлівська, з дахів будинків 4-6 поверху у Києві тощо (з використанням снайперської гвинтівки Дегтярьова калібру 7.62 мм, снайперської гвинтівки німецького виробництва, в жертвах ідентифіковано спеціальні сталеві кулі типу “блондо” та снайперські бронзові кулі 12 калібру типу “блондо”, пістолет Макарова калібру 9 мм, автомати Калашникова, гранати, напр. РГД-5, рушниці).

Публікуємо список усіх ідентифікованих жертв режиму Януковича, станом на вечір 25 лютого.

Арутюнян Георгій Вагаршакович, 50 років. Вірменин, громадянин Грузії, член рівненської “Свободи”. Менше року тому поховав дружину, залишилося 2 дочки, молодшій — 3 роки. 20 лютого був застрелений снайпером поблизу Монумента Незалежності в Києві. Тіло перенесли до Михайлівського Золотоверхого собору.

Байдовський Сергій Романович, нар. 21 серпня 1990 р. З м. Нововолинськ, неодружений. Працював на магістральних нафтопроводах “Дружба”. Застрелений 20 лютого.

Бльок Іван Іванович, нар. 21 липня 1973 р. З м. Городок Львівської області. Помер від кулі снайпера у серце вранці 20 лютого на вулиці Інститутській. Дівоче прізвище дружини — Тур і чоловіка інколи також називали Туром, до списків загиблих його було занесено під цим прізвищем — Тур Іван Іванович. Без батька залишилися донечка і маленький син.

Бойків Володимир Васильович, 1955 р. н. Зі Львова. Помер у лікарні 24 лютого.

Бондарєв Сергій Анатолійович, нар. 24 листопада 1981 р. Уродженець м. Краматорськ Донецької обл. Програміст GlobalLogic, останні роки працював та жив у Києві. Загинув 18 лютого від чотирьох кульових поранень під час першого штурму біля Будинку профспілок. 20 лютого впізнаний родичами у морзі. Дружина Світлана на восьмому місяці вагітності.

Бондарчук Сергій Миколайович, нар. 9 вересня 1961 р. Вчитель фізики, голова Старокостянтинівської міської організації ВО “Свобода” (Хмельницька обл.). 20 лютого убитий на Інститутській.

Братушко Олексій Сергійович, 1971 р. н. З м. Суми.

Брезденюк Валерій Олександрович, 50 років. Український художник із м. Жмеринка, відомий своїми малюнками на воді, фіналіст шоу “Україна має талант” 2013 року. Загинув 18 лютого вночі під час мітингу в Києві на Майдані. Був убитий пострілом у спину. Станом на 20 годину чоловік був ще живий. Сказав родичам, що з ним усе гаразд. На другий дзвінок сина Валерій уже не відповів. Близько першої години ночі слухавку взяли сторонні люди та повідомили, що його вже немає серед живих.

Вайда Богдан Іванович, нар. 28 квітня 1965 р. Львівська область, Дрогобицький район, село Летня. Загинув 20 лютого.

Варениця Роман Михайлович, нар. 14 грудня 1978 р. Родом із Яворівського району Львівської обл. 20 лютого застрелений на вул. Великій Житомирській.

Васильцов Віталій Валерійович, 1977 р. н. Уродженець с. Гаврилівці, Хмельницької області, що мешкав у с. Жорнівка Києво-Святошинського р-ну Київської області, талановитий творець ландшафту. Мав двох дітей. 18 лютого застрелений на вул. Великій Житомирській.

Вербицький Юрій Тарасович, 50 років. Працював у відділі сейсмічності Карпатського відділення Інституту геофізики НАНУ у Львові. Викрадений невідомими з Олександрівської лікарні разом з активістом Ігорем Луценком вранці 21 січня 2014 року. Його тіло знайшли 22 січня в околицях села Гнідин Бориспільського району Київської області зі слідами тортур. За відеосвідченням друга Юрія Вербицького Романа, при впізнанні було очевидно, що ноги перебиті — виднілися кістки, вся спина була синя, обличчя розбите, ребра випирали з правого боку зі шкіри, бо були поламані. Офіційна причина смерті — переохолодження.

Веремій В’ячеслав Васильович, 33 роки. Киянин, журналіст газети “Вєсті”. 18 лютого його побили тітушки при спробі сфотографувати їх, при цьому отримав кульове поранення в груди. Без батька залишився 4-місячний син.

Войтович Назар Юрійович, 1996 р. н. На момент вбивства — неповнолітній. З с. Травневе Збаразького району Тернопільської обл. Застрелений 20 лютого. Назар навчався на дизайнера у Тернопільському кооперативному коледжі. Школа села Травневе тепер носитиме його ім’я.

Голоднюк Устим Володимирович, нар. 8 грудня 1994 р. З м. Збараж Тернопільської області, волонтер Демократичного Альянсу. Помер 20 лютого у готелі “Україна” внаслідок вогнепального поранення в голову.

Городнюк Іван Володимирович, 29 років. З м. Березного Рівненської області. Помер через хворобу, яку отримав на Майдані. 19 лютого Іван повернувся додому з Майдану, адже під час останнього штурму “беркутівцями” його облили водою з водометів і побили. Звернувся до лікарів, почав лікуватися. Але в ніч на 20 лютого серце молодого чоловіка не витримало і зупинилося.

Горошишин Максим, 25 років. З с. Грушківка Кам’янського району на Черкащині. 18 лютого під час сутичок на вулиці Інститутській отруївся газом від гранати. Помер у лікарні. Похований у рідному селі.

Гриневич Едуард Миколайович, нар. 31 травня 1985 р. Волинська область, Любешевський район, село Деревок. Загинув 20 лютого.

Гурик Роман Вікторович, 1994 р. н. З м. Івано-Франківськ, студент філософського факультету Прикарпатського університету. Загинув 19 лютого на передовій від пострілу снайпера у скроню. 20 лютого був упізнаний у морзі.

Дворянець Антоніна, 62 роки. Мешканка Броварів. 18 лютого тіло виявили на барикаді, розташованій на вулиці Інститутській, біля верхнього входу в метро “Хрещатик”. У неї знайшли посвідчення ліквідатора чорнобильської катастрофи. Загинула від забиття кийками спецпризначенцями міліції.

Дзявульський Микола Степанович, 1958 р. н. З Шепетівки, член ВО “Свобода”. Брав активну участь у громадсько-політичному житті міста: обирався депутатом міської ради 1994—1998 років, очолював Спілку підприємців Шепетівщини 2002—2005 років, довгий час працював на викладацькій роботі вчителем географії шепетівської школи-ліцею, останній час був помічником народного депутата від ВО “Свобода” Ігоря Сабія. Застрелений 20 лютого на Інститутській.

Дигдалович Андрій Іванович, нар. 3 червня 1973 р. Львівська область, Пустомитівський район, село Сокільники. Загинув 20 лютого. Куля пройшла навиліт через бронежилет.

Дідич Сергій Васильович, 44 роки. Депутат Городенківської районної ради Івано-Франківської області від ВО Свобода. Загинув у Києві 18 лютого під час сутичок між мітингувальниками та “беркутівцями”. “Граната вибухнула біля шиї Сергія і розірвала артерію... Шансів на порятунок не було”, — написав на своїй сторінці у Фейсбук член ВО “Свобода” Руслан Андрійко. Тіло виявили у Будинку офіцерів.

Дмитрів Ігор Федорович, 30 років. З с. Копанки Калуського району Івано-Франківської області. Його декілька годин шукали безнадійно. А близько 17.00 20 лютого надійшла інформація із 17-ї лікарні Києва про те, що він помер.

Жаловага Анатолій Григорович, 1980 р.н. З м. Львова. Загинув 20 лютого 2014 р. Тіло ідентифіковане на подвір’ї біля Михайлівського собору.

Жеребний Володимир Миколайович, нар. 6 жовтня 1985 р. З м. Рудки, Самбірський район, Львівська область, працівник Вишнянського коледжу Львівського національного аграрного університету. Загинув 20 лютого на вулиці Інститутській, кулі снайпера влучили в шию (в сонну артерію) та голову. Похований у рідному місті Рудки.

Жизневський Михайло Михайлович, 25 років. Родом з Білорусі, звідки виїхав через політичні проблеми. В Україні був бійцем націоналістичної організації УНА-УНСО. Останнім часом жив і працював у Києві та в Білій Церкві. Був задіяний в охороні Євромайдану. 22 січня загинув під час штурму на вулиці Грушевського. Отримав наскрізне поранення в серце мисливською кулею.

Зайко Яків Якович, 73 роки. Мешканець Житомира, Народний депутат України I скликання. Помер від інфаркту 18 лютого, втікаючи від “Беркута” на вул. Інститутській.

Захаров Володимир Костянтинович, 57 років, IT-спеціаліст. Загинув 18 лютого під час пожежі в офісі Партії регіонів на Липській, 10. За одними даними, чоловік задихнувся від димових шашок після того, як його побили бітами, обрізками труб і ногами. За іншими даними, застрелений пострілом у голову.

Ільків Богдан Іванович, 1963 р. н. Львівська обл. Пустомитівський район, смт. Щирець. Залишилося двоє дочок. Помер 22 лютого. Причиною смерті стало кульове поранення.

Калиняк Богдан Михайлович, 52 роки. Родом із Коломиї, Івано-Франківської області. Помер у госпіталі в Івано-Франківську 28 січня. Міський голова Коломиї Ігор Слюзар розповів, що Калиняк два місяці з маленькими перервами по чотири дні стояв на Майдані і, маючи рідну сестру в Києві, не ходив до неї, щоб відігріватися.

Капінос Олександр Анатолійович, 29—30 років. Активіст ВО “Свобода” з с. Дунаїв Кременецького району Тернопільської області. 2012 року витримав 12 днів без їжі на знак протесту проти “мовного закону”. “На майдан Сашко їздив періодично кілька разів. Під час сутичок на Грушевського 18 лютого в нього влучили гранатою, — каже його друг Михайло Згар. — Йому пробили артерію. Сашка госпіталізували, але в лікарні він помер”.

Кемський Сергій Олександрович, 1980 р. н., Житомирська область, Коростень. Писав статті для “Української правди”, займався перекладами з англійської, став засновником та адміністратором ресурсу “Кооперативний рух”. Загинув 20 лютого. Тіло ідентифіковане на подвір’ї біля Михайлівського собору.

Кіпіані Давід. Громадянин Грузії, мав однорічного сина. Тіло знайшли в ніч з 20 на 21 лютого поряд з барикадою біля ЦУМа у формі бійця Самооборони з двома кульовими пораненнями. Помер у “швидкій”. Згідно з інформацією судмедекспертизи, помер від гострої ішемії та недостатності серця. Залишився однорічний син.

Кіщук Володимир Юрійович, 1956 р.н. Мешкав у смт. Димер Вишгородського району Київської обл. Загинув у Києві 18 лютого під час сутичок між мітингувальниками та “беркутівцями”. Проломлена голова в районі потилиці. Тіло виявили у Будинку офіцерів.

Корнеєв Анатолій Петрович, 53 р. Уродженець Кам’янець-Подільського району, Рудський сільський голова. Інформація про загибель з’явилася зранку 20 лютого.

Корчак Андрій, 49 років. Був неодружений, жив з 81-річною матір’ю у м. Стрий Львівської обл. На Майдані перебував із листопада, завжди був на передовій. Робив усе: і воював, і дрова рубав. Помер у 17-ій лікарні від розриву внутрішніх органів після побиття “Беркутом” 18 лютого.

Костенко Ігор Ігорович, нар. 31 грудня 1991 р. Студент-географ із Львова, редактор української Вікіпедії. Був убитий 20 лютого в районі Жовтневого палацу. За словами його друга Володимира, який переносив тіло Ігоря, його ноги були побиті “так, що їх можна було зав’язати на вузол”.

Котляр Євген, 1980 р. н. З м. Харків, активіст “Зеленого фронту”. Загинув 20 лютого.

Фото Георгія Лук’янчука

Коцюба Віталій Миколайович, нар. 7 липня 1982 р. З м. Львів. Загинув 20 лютого. Залишив молоду дружину та двох діток.

Кульчицький Володимир Станіславович, 1949 р. н. Киянин. Помер у ніч з 18 на 19 лютого. Куля пройшла на виліт у серце, застрягла в одязі. Друга влучила йому в живіт.

Мазуренко Павло, 41 рік, відвідував мітинг на Євромайдані. Був побитий охоронцями на даху торгового будинку, що на вулиці Гната Юри. 20 грудня відмовився від госпіталізації швидкою допомогою. Помер 22 грудня 2013 року в реанімації Київської міської клінічної лікарні № 12 від двосторонньої пневмонії.

Максимов Дмитро, 19 років. З м. Києва. Срібний та бронзовий призер з дзюдо Дефлімпійських ігор у Софії. Під час стрілянини 18 лютого від вибуху гранати йому відірвало руку. У Будинку профспілок він помер від втрати крові, тіло кілька днів лежало в Михайлівському золотоверхому соборі.

Машков Максим. Помер 21 лютого в 17 лікарні м. Києва.

Мельничук Володимир Валерійович, нар. 22 серпня 1974 р. Помер у 17-ій лікарні від вогнепальних поранень 20 лютого.

Мовчан Андрій Сергійович, 17.01.1980 р. н. Київ. Працював у Театрі ім. І. Франка. Член Демократичного Альянсу. Загинув 20 лютого.

Мойсей Василь Михайлович, нар. 23 березня 1992 р. З м. Ківерці, Волинська область, активіст місцевої “Свободи”. Приїхав на Майдан у Київ разом зі своїми побратимами в ніч із 18 на 19 лютого. Навчався в Університеті розвитку людини “Україна” в Луцьку на 4-му курсі. Вранці 20 лютого 2014 року на вулиці Інститутській у нього влучив снайпер. Хлопця не врятувало те, що він був у цивільному бронежилеті. Куля пошкодила важливі кровоносні судини. Помер у 17-й лікарні м. Києва.

Наумов Володимир Григорович, нар. 9 березня 1970 року. Мешкав у с. Шевченко, Добропільського району, Донецької області. Знав “Кобзар” напам’ять. За позовом серця поїхав на своїй машині на Майдан. Тіло виявили 18 лютого вранці на Трухановому острові. Загиблий мав хусточку Самооборони Майдану на шиї. Міліцейська версія смерті активіста — самогубство. У МВС вважають, що чоловік стрибнув із Пішохідного мосту. В селі залишилась 85-річна мама, дружина та троє дітей.

Нігоян Сергій Гагікович, 20 років. Народився і жив у селі Березнуватівка Дніпропетровської області. Його родина переїхала до України, рятуючись від війни у Нагорному Карабасі. Займався легкою атлетикою та східними єдиноборствами, два курси провчився в Дніпродзержинському коледжі фізичного виховання. На Євромайдан приїхав 8 грудня 2013 року, був задіяний в охороні. 22 січня загинув під час штурму на вулиці Грушевського. Отримав три вогнепальних поранення картеччю на основі сплаву свинцю — в голову, шию і груди.

Олег. Боєць 1-ї сотні Майдану, з Кременчуцького району на Полтавщині. Помер 23 лютого. Причиною смерті стало поранення, отримане напередодні. Йому зашили сонну артерію, витягли “кульку”, але було ще кілька “кульок”, яких не побачили.

Опанасюк Валерій Адамович, нар. 20 травня 1971 р. З м. Рівного. Загинув 20 лютого. Перед тим два дні не виходив на зв’язок. Четверо дітей залишилися сиротами. Найменшому сину — два роки, найстаршій доньці — 12.

Павлюк Володимир, 40 років. З Коломиї. Поранений 20 лютого, помер у 17-ій лікарні. Поранення: три у ногу, одне у ліве око.

Пагор Дмитро Олексійович, 21 рік. З с. Хропотова Чемеровецького району Хмельницької області. Загинув увечері в Хмельницькому біля будівлі СБУ, звідки була відкрита стрілянина. Був поранений у голову, невдовзі помер у лікарні. “У морзі нам сказали, що в нього кульове поранення, нібито стріляли із автомата Калашникова, але кулі не показали. Діма закривав собою дівчину, коли лунали постріли”, — розповів дядько загиблого.

Пантєлєєв Іван Миколайович, нар. 1 грудня 1981 р. З м. Краматорськ. 20 лютого загинув на Інститутській. Тіло ідентифіковане як Іван Креман у готелі “Україна”.

Паньків Микола, 39 років. З с. Лапаївка Львівської обл. 20 лютого вбитий кулею в груди.

Паращук Юрій Григорович, нар. 1 липня 1966 р. З м. Тальне, Черкаська обл. Мав сина від першого шлюбу та дві прийомні доньки. На час подій Євромайдану працював столяром у Харкові. Убитий 20 лютого від пострілу з даху на Інститутській. Похований у м. Тальне.

Пасхалін Юрій Олександрович, 1984 р. н. Уроженець с. Носачів Черкаської області. Закінчив школу у м. Сміла. Був вихованцем Школи олімпійського резерву в Харкові, займався штангою. В останні роки проживав у Києві, працював на приватному підприємстві комірником. Похований у рідному селі. 18 лютого отримав три вогнепальні поранення в спину і 1 пневматичне поранення, першу допомогу було надано в Будинку профспілок. Після підпалу будинку його евакуювали до 18-ї лікарні на бульварі Шевченка, проте врятувати життя не вдалося.

Пехенько Ігор Олександрович. Київська обл., м. Вишгород.

Плеханов Олександр Вікторович, 22 роки. Студент архітектурного факультету КНУБіА. Поранений 18 лютого. Помер у 17-й лікарні. Наступного дня мав отримати диплом бакалавра.

Полянський Леонід Петрович, нар. 24 жовтня 1975 р. Жмеринка, Вінницька обл. Загинув 20 лютого.

Прохорський Василь Петрович, 33 роки. З Чернігівської області, мешкав у Києві. 18 лютого був на Майдані і з того моменту не виходив на зв’язок, був у списку зниклих. Тіло упізнали 22 лютого.

Саєнко Андрій Степанович, нар. 26 жовтня 1962 р. Фастів, Київська обл., підприємець.

Сеник Роман Федорович, 45 років. Родом із Львівщини, останні роки мешкав у місті Турка. Помер у київській лікарні. Під час штурму 22 січня на вулиці Грушевського він отримав важке вогнепальне поранення в плече. Куля застрягла в легені, руку з роздробленою кісткою довелося ампутувати, організм втратив більше 3,5 літрів крові.

Сердюк Ігор, 40 років. З м. Кременчука. 18 лютого чоловікові вистрелили з обрізу в обличчя. “Він будував барикаду, носив мішки. Під час цього на нього та інших активістів напали тітушки та “беркутівці”. Зразу була сутичка, потім хтось вистрелив Ігорю впритул в обличчя”, — розповів Сергій Полюхович, заступник голови кременчуцького “Майдану”.

Синенко Сергій Петрович, 44 роки. Активіст Автомайдану Запоріжжя. Батько чотирьох дітей. Автомобіль “Тойота” разом із власником всередині згорів 13 лютого на дорозі між селами Червоний Яр та Івангород у Запорізькому районі. За попередньою інформацією, займання сталось через те, що невідомий вистрелив у бензобак автомобіля, від чого той спалахнув. Труп було опізнано за аналізом ДНК. На похорони прийшло близько 100 осіб.

Смоленський Віталій Віталійович. Уродженець с. Фурманка Уманського району Черкаської обл. Жив та працював у Києві. Загинув 20 лютого. У нього залишилось двоє маленьких дітей. Похований у рідному селі.

Сольчаник Богдан Зиновійович, нар. 25 липня 1985 р. Старий Самбір, Львівська обл., викладач УКУ. Загинув 20 лютого. Тіло ідентифікували на подвір’ї біля Михайлівського собору.

Тарасюк Іван Миколайович, нар. 28 січня 1993 р. Волинська область, смт Олика. Загинув 20 лютого.

Ткачук Ігор Михайлович, 1975 р.н. Мешканець Великої Кам’янки Коломийського району. Поїхав до Києва 18 лютого, загинув 20. Тіло ідентифіковане в готелі “Україна”. Осиротіли троє діток — 17 років, 11 та кілька місяців.

Точин Роман Петрович, 1969 р. н. З м. Ходорів Львівської області. 20 лютого загинув від вогнепального поранення в голову. Тіло ідентифіковане в готелі “Україна”. Залишилась дружина і двоє доньок.

Ушневич Олег Михайлович, 1982 р. н. Уродженець міста Дрогобич, проживав у Сколе. На Майдані в Києві Олег Ушневич був із першого дня. Його добре знають на Сколівщині, де після закінчення вишу вчителював. 20 лютого застрелений снайпером на Інститутській біля Жовтневого палацу. Тіло ідентифіковане в готелі “Україна”.

Храпаченко Олександр Володимирович, нар. 18 вересня 1987 р. З м. Здолбунів, театральний режисер. 20 лютого снайпер вистрілив в око. Смерть була миттєвою.

Хурція Зураб (Zurab Khurtsia), нар. 29 липня 1960 року. Громадянин Грузії. 18 лютого тіло виявили на барикаді, розташованій на вулиці Інститутській, біля верхнього входу в метро “Хрещатик”. Загиблий чоловік мав при собі пенсійне посвідчення на ім’я Миколи Нікітіна, видане в Кіровограді, та паспорт громадянина Грузії на ім’я Zurab KHURTSIA, виданий посольством Грузії в Україні. “У нього було хворе серце, він приймав ліки. Через події на вулиці Інститутській воно не витримало”, — повідомив пізніше Микола Нікітін.

Царьок Олександр Миколайович, село Калинівка, Васильківський район Київської області. Загинув 20 лютого біля Жовтневого палацу. Тіло ідентифіковане в готелі Україна.

Цепун Андрій Михайлович, нар. 14 жовтня 1978 р. Київська область, Васильківський район, село Кожухівка. Був серед активістів, які блокували 20 грудня в’їзд у Київ із Гостомельської траси. Опівночі Андрій ішов сам додому та був по дорозі вбитий. Його тіло було знайдено на вул. Верболозній зі слідами побиття та черепно-мозговою травмою.

Чаплинський Володимир Володимирович, Обухів. Його дружина працює в дитячому садку, у сім’ї — 2 дітей. Син та мала донька.

Черненко Андрій, 35 років. Народився в селі Слободо-Петрівка Гребінківського району Полтавської області. Загинув 19 лютого. Без батька залишилася 7-місячна дитина.

Чернець Віктор Григорович, 1977 р. н. Мешканець с. Подібна Черкаської обл., мав двох дітей. На трасі Одеса-Київ, мешканці Маньківки та Умані біля села Подібна встановили блокпост на дорозі, аби “тітушки” та спецпризначенці не дісталися до столиці. Водій невстановленого джипа, який пробивав дорогу внутрішнім військам, на шаленій швидкості 19 лютого збив 37-річного мешканця села Подібна насмерть.

Чміленко Віктор Іванович, 1961 р. н. Кіровоградська область, Бобринецький район, село Борисівка, фермер. 20 лютого застрелений снайпером.

Шаповал Сергій Борисович, 1969 р. н. Активіст Самооборони Майдану з Києва. Знайшли померлим в Будинку офіцерів 18 лютого.

Швець Віктор Миколайович, нар. 8 жовтня 1957 р. н. З с. Гатне Києво-Святошинського району Київської області, колишній міліціонер, був уже на пенсії. 18 лютого о 16.00 пішов на Майдан, як сам казав, захищати молодь. О 23:00 подзвонив сім’ї і сказав, що з ним усе добре. А вже о 04:00 19 лютого телефоном повідомили дружині, що він загинув.

Шеремета Людмила Данилівна, нар. 22 лютого 1939 р. 22 лютого поранена в голову в рідному Хмельницькому біля будівлі СБУ, звідки була відкрита стрілянина з автомата. Померла в лікарні.

Шилінг Йосип Михайлович, нар. 14 березня 1952 р. Пенсіонер з м. Дрогобича. Загинув 20 лютого від пострілу в голову біля Жовтневого палацу. Тіло ідентифіковане в готелі “Україна”.

Шимко Максим, 33 роки. Учасник клубу історичної реконструкції “Білий вовк” з м. Вінниця. Загинув 20 лютого. Невідомого чоловіка без документів, лише з білетом на потяг до Вінниці знайшов серед загиблих тернопільський репортер 20minut.ua. Фото вбитого вінничанина розмістили на сайті аби знайти його родичів. За кілька годин Максима впізнали.

Щербанюк Олександр Миколайович, нар. 2 січня 1968 р. З м. Чернівці, керівник партійної первинки “Батьківщини”. Помер 20 лютого.

За інформацією Медичної сотні загалом у Києві загинуло близько 100 осіб. 21 лютого Міністерство охорони здоров’я України офіційно визнало 77 смертей тільки за 18—21 лютого 2014 р.

Під час прощання із загиблими зі сцени Майдану 21 лютого 2014 року звучала жалобна пісня “Пливе кача...”, що стала гімном “Небесної Сотні”:

Гей, пливе кача по Тисині,
Пливе кача по Тисині.
Мамко ж моя, не лай мені,
Мамко ж моя, не лай мені.

Гей, залаєш ми в злу годину,
Залаєш ми в злу годину.
Сам не знаю де погину,
Сам не знаю де погину.

Гей, погину я в чужім краю,
Погину я в чужім краю.
Хто ж ми буде брати яму?
Хто ж ми буде брати яму?

Гей, виберут ми чужі люди,
Виберут ми чужі люди.
Ци не жаль ти, мамко, буде?
Ци не жаль ти, мамко, буде?

Гей, якби ж мені, синку, не жаль?
Якби ж мені, синку, не жаль?
Ти ж на моїм серцю лежав,
Ти ж на моїм серцю лежав.

Вшанування пам’яті

Рішенням Тернопільської міської ради від 23 січня 2014 р. на честь осіб, які загинули під час сутичок демонстрантів із міліцією на вулиці Грушевського у Києві, а також через численні факти побиття мирних громадян, було перейменовано майдан Мистецтв на площу Героїв Євромайдану.

Рішенням Вінницької міської ради від 21 лютого 2014 р. перейменували площу Радянську на площу Героїв Майдану, з метою увіковічення пам’яті загиблих героїв Майдану в Києві.

Рішенням Дніпропетровської міської ради від 22 лютого 2014 року перейменовано площу Леніна на площу Героїв Майдану.

Рішенням Дрогобицької міської ради від 22 лютого 2014 року перейменовано площу ринок на площу Героїв Євромайдану в місті Дрогобич.

24 лютого у с. Свидівку Черкаської області депутати сільської ради перейменували вул. Леніна на вул. Героїв Небесної Сотні. Того ж дня у Кіровограді площу Кірова перейменовано на площу Героїв Майдану, а вулицю Дзержинського на вулицю Віктора Чміленка.

24 лютого Верховна Рада ухвалила постанову “Про вшанування учасників збройних конфліктів під час акцій протестів”, яка передбачає доручити наступному президенту посмертно присвоїти звання Героїв України.

Підготував
Євген БУКЕТ

Оксана МАКСИМИШИН-КОРАБЕЛЬ
В пам’ять про загиблих на Майдані

Мамо, не плач, я повернуся весною.
Пташиною в шибку вдарюсь Твою.
Прийду на світанні в садок із росою,
А може, дощем на поріг упаду.

Голубко, не плач, так судилося, ненько,
Вже слово “Матусю” не буде моїм.
Прийду й попрошуся у сон Твій тихенько,
Розкажу я Тобі, як живеться у домі новім.

Мені колискову вже ангел співає,
І рана смертельна уже не болить,
Ти знаєш, Матусю, й тут сумно буває,
Душа за Тобою, Рідненька, щемить.

Мамочко, вибач за чорну хустину,
За те, що віднині Ти будеш сама,
Тебе я люблю, як любив Україну,
Вона, як і Ти, була в мене одна.

“Лише втративши, ми починаємо розуміти, хто від нас пішов…”

Якове Яковичу, Ви були незвичайною людиною

18 лютого помер Яків Зайко — народний депутат України I скликання, журналіст, редактор, мій земляк, мій мудрий Учитель, неординарна і яскрава особистість, творець мирної “житомирської революції” 1989—1990 років. Саме він організував у Житомирі 1987 року напівлегальну організацію, яка потім перетворилася, під його керівництвом, у потужний “Громадянський фронт сприяння перебудові”. Ця громадська організація привела до перемоги Алли Ярошинської на житомирських виборах до Верховного Совєта СССР 1989 року, а також до перемоги на виборах до Верховної Ради УРСР трьох демократичних депутатів на всіх трьох виборчих округах по Житомиру 1990 року (Яків Зайко, Віталій Мельничук, Олександр Сугоняко), і до формування демократичної більшості в Житомирській міськраді.

За неперевіреною інформацією, помер Яків Зайко між 16-ю і 17-ю годиною в київському метро. Причина смерті — зупинка серця.

...Того незабутнього дня, приблизно о 14.30, ми зустрілися з ним на підході до перехрестя вулиць Інститутської і Шовковичної. Удвох із письменником Василем Трубаєм ми йшли з Будинку письменників, щоб долучитися до кількатисячного гурту протестувальників, коли мене хтось гукає. Це був Яків Зайко, який теж ішов у тому напрямку. Ми стояли втрьох між перехрестям Інститутської з Шовковичною і початком вулиці Садової, спостерігаючи за подіями, які там відбувались. Яків Якович як завжди мобільний, вигляд у нього був здоровий, він у своєму стилі коментував події (хто знав Якова Зайка, той розуміє, про що я кажу), лише я звернув увагу, що він кілька днів неголений — такого раніше ніколи не бачив. Коли ми стояли, до Зайка підійшов нардеп Олег Ляшко і голосно вигукнув: “Ось жива легенда українського парламентаризму!”. Ляшко стояв біля нас кілька хвилин; вони розмовляли з Зайком, як старі знайомі. (Саме цей момент зафіксований на фото). Яків Якович навіть дістав диктофон і за своєю журналістською звичкою ввімкнув його, записуючи коментарі Ляшка стосовно політичної ситуації. Потім Ляшко пішов, ми втрьох залишились і розмовляли далі. До Зайка зателефонував Євген Пашковський і вони говорили про якийсь рукопис Пашковського, який Зайко мав передати в Спілку письменників, щоб там його роздрукували. Я сказав Якову Яковичу, що рукопис можемо занести в Спілку; хоч Банкова була перегороджена камінною барикадою, яка виросла за кілька годин, проте вузьким проходом через двори можна було туди дістатися. Але ми з Зайком вирішили, що зараз не час, і рукопис, я розумію, залишився у Зайка.

Останнє фото Якова Зайка, зроблене приблизно за дві години до його смерті

Ще, пам’ятаю, тут же повз нас, поспішаючи, пройшов Юрій Луценко, якого Яків Якович гукнув, але той не почув і попрямував далі, в бік Майдану...

За кілька хвилин почалася перша (пробна) атака “Беркута”, який ховався в засідці в скверику праворуч від Інститутської. Присутні на Інститутській, а це були переважно пересічні громадяни-мітингувальники і кілька десятків молодих хлопців, які кидали камінням через залишки грузовиків, що вже догоряли, в напрямку кордонів спецпризначенців на Садовій, кинулись Інститутською в напрямку Майдану. Ми теж відбігли, але то ще не була атака. “Беркут” відступив. Проте в натовпі загубив і Зайка, і Трубая. Почав їх шукати, але безрезультатно. Оскільки мій блокнот із телефонами залишався в Будинку письменників на Банковій, я пішов туди, щоб зателефонувати Зайкові і знайти його.

Коли я зайшов до кабінету і ввімкнув інтернет, щоб дізнатися про останні події, на Інститутській почалася та атака беркутівців, про яку написано в мережі багато. Зчинилася паніка, і беркутівці погнали людей по Інститутській униз, повз Будинок письменників, у напрямку Майдану. Я прочитав цю новину і зателефонував Якову Яковичу. На моєму телефоні зазначено час дзвінка: 15.49. Він щось відповів; певно, у цей час він чи спускався в метро, чи вже був у вагоні. Чути було погано, і зв’язок обірвався. Я набрав знову, але він був “поза зоною”.

Після 17-ї (чи після 18-ї) години мені зателефонував Трубай і сказав: щойно Євген Пашковський повідомив йому, що коли він зателефонував Зайкові щодо рукопису, невідомий чоловік, котрий представився міліціонером, відповів йому, що власник помер у метро.

Пізніше я зателефонував і сказав про це Віталію Мельничуку — колишньому (на початку 1990-х) меру Житомира, народному депутату України I скликання, нашому спільному колезі.

Вранці наступного дня В. Мельничук підтвердив: Яків Зайко помер...

У своєму повідомленні в gazeta.ua О. Ляшко повідомив, що Зайко “помер на барикадах”. Не можу ні заперечувати, ні стверджувати цієї інформації. Я чесно написав усе, що тоді відбулося.

Хоча Яків Зайко помер таки на барикадах.

На барикадах революції гідності, яку відстоював — усім своїм життям — послідовно і неухильно.

На барикадах у буквальному значенні: адже того дня він був “на передовій” боротьби за майбутню Україну, і поліг у цій боротьбі.

Білорус за національністю, Яків Зайко сприйняв українську землю як рідну — щоб тепер ця земля прийняла свого вірного сина.

Честь, благородство, гострий аналітичний розум, порядність, надзвичайна вимогливість і водночас дивовижна людяність, високий патріотизм — ось чесноти, які характеризують Якова Яковича.

І лише втративши, ми починаємо розуміти, хто від нас пішов...

Дорогий Якове Яковичу! Ви були незвичайною людиною. Пишу ці рядки і не можу стримати сліз. Я дуже вдячний за Вашу науку мужнього, безкомпромісного життя. Своїм особистим прикладом Ви зробили багато — для України, для Житомира і для мене особисто.

Вічна пам’ять і царство небесне Вам, дорогий Якове Яковичу!

З безмежною повагою і вдячністю
Михайло СИДОРЖЕВСЬКИЙ

Світлана ОРЕЛ,
Кіровоград

Дорогою ціною

На столичному протестному Майдані снайпер убив фермера із Бобринеччини, що на Кіровоградщині, Віктора Чміленка. Усі, хто гине у цій сутичці з кримінальним режимом, безперечно, герої. Але коли ти знав цю людину, відчув її душу, це поняття — герой — набуває глибшого, конкретного, діткливого змісту.

Віктор Чміленко був героєм не лише на Майдані, а й у житті. Якби так сказали йому у вічі, він би відмахнувся чи пожартував у відповідь. Він не вважав себе героєм, але був людиною, яка самовіддано і діяльно любила землю, працю на ній, рідний край, свою родину, свій народ. Він дуже гостро сприймав будь-яку несправедливість, непорядність, хамство. Саме фермер Віктор Чміленко зняв і розповсюдив відео, коли новопризначений заступник голови райдержадміністрації регіонал Віталій Пересунько зібрав селян у Согокліївці і виклав їм рішучу і недвозначну програму дій. Її авторами чиновник-початківець назвав Азарова і Рибака. Програма справді була радикальною.

— Все, что было раньше, надо забыть, — заявив Пересунько селянам.

Відразу ж після виборів, буквально з 1 листопада у Бобринецькому районі, за словами тоді першого заступника голови райдержадміністрації, мав розпочатися експеримент. 26 сільських громад, які нині існують у районі, трансформують у 10—12. Стільки ж буде створено і господарств, великих державних холдингів, кожен із яких матиме 12—14 тисяч гектарів землі.

— Повернуться колгоспи? — запитали люди.

— Что-то в этом роде, только современное, — відповів чиновник і поспішив заспокоїти селян, мовляв, європейські науковці визнали, що система управління, яка діяла при СРСР, була дуже ефективною, а Європейський Союз — лише невдала спроба застосувати той досвід. А Сталін, мовляв, просто трохи перегинав палицю... При райдержадміністрації буде створено торговий дім, який безпосередньо торгуватиме з усім світом. Від того будуть чималі прибутки і всі розумні люди тільки виграють. Проти ж можуть виступити тільки “глупые” фермери. Фермерський же рух узагалі має бути знищений як неефективний у принципі. Так само й села, утримувати які економічно невигідно, зокрема й Сугокліївка, просто зникнуть.

— А зачем оно, это село? — щиро дивувався Віталій Сергійович.

— Мы стремимся к однопартийности, — новопризначений чиновник був гранично відвертим, — все остальные структуры будем просто уничтожать, целеустремленно и планомерно. Своеволия не будет, мы умеем его остановить, используя все законные и незаконные методы, — застеріг селян Пересунько. І зазначив, що правоохоронні органи вже попереджені і тим, хто виступатиме проти, повідбивають голови.

Усе це так легко сьогодні згадати, бо зберігся диск із записом того “вікопомного” виступу. Той запис тоді зробив фурор у районі. На збори районної асоціації фермерів з’їхалося кількасот не лише фермерів, а й керівників господарств різних форм власності. В області створили комісію і вискочка-регіонал, пробувши лише десять днів на посаді, з тріском із неї злетів.

Люди тоді об’єдналися, підштовхувані страхом втратити землю. І Віктор Чміленко не раз ставав на захист того, щоб українська земля належала тим, хто на ній працює. Коли регіонали розгорнули широку дискусію про те, аби запровадити приватизацію землі, Віктор Чміленко брав участь у слуханнях Верховної Ради з цього питання, виступав на засіданні профільного парламентського комітету. Він був не лише трудівником, а й філософом, умів узагальнювати свої думки, доносити їх до аудиторії.

А ще із задоволенням та успіхом працював на землі. Ще 1993 року взяв в оренду 300 гектарів землі у помираючому селі Борисівка Бобринецького району, побудував там дім, розвивав господарство, надбав техніку, виростив дітей.

Якось побачив, що по його полю гнався невідомий джип — заїжджі мисливці розважались, переслідуючи по ріллі беззахисну тварину. Віктор зупинив їх, зробив зауваження. У відповідь отримав лайку, штурхани, зламаний палець, а пізніше ще й кримінальну справу, нібито це він один побив п’ятьох пасажирів джипа! Тільки захист друзів-фермерів дозволив розставити крапки над “і” у цій історії.

Цього разу друг Олексій Цокалов не зміг захистити. Віктор ненадовго відійшов від машини на Майдані і через якийсь час його мобілка перестала відповідати. Люди, які знайшли її поряд з убитим, зателефонували синові. Снайпер влучив великокаліберною кулею просто у сонну артерію. Шансів вижити у Віктора не було.

Співчуття родині загиблого висловили активісти громадських організацій, керівники району, області.

Вікторове життя, як і життя багатьох загиблих у цьому протистоянні, — наша ціна за вільну правову, справедливу державу. Дорога ціна. Слід пам’ятати це.

Плач за Сашком

Роксана ХАРЧУК

Моторошнішого тексту, аніж список загиблих, немає. Навіть списки безвісти зниклих не такі страшні, бо в них ще жевріє надія. А тут — доконаність і невідворотність. Перед очима — рядки: прізвище, ім’я, місце проживання. У списку, опублікованому в “Українській Правді” 19 лютого, я побачила знайоме прізвище — Олександр Капінос. Його вбили на барикаді біля Будинку профспілок у ніч із 18 на 19 лютого. Існує дві версії смерті героя: від гранати (офіційна) і від пострілу в голову гумовою кулею (зі слів очевидців). Олександр помер у лікарні 19 лютого.

Із Сашком не була добре знайома, зустрілася випадково під час мовного протесту, який відбувався влітку 2012 року під Українським домом. Спочатку він був одним із протестувальників, згодом долучився до голодування. Розговорилися. З’ясувалося, що Капінос живе у Тернопільській області, займається фермерством. Я дивувалася, чому він так переймається мовним питанням. Адже для фермера воно явно не могло мати такого значення, як, наприклад, для філолога. Одначе мова мала для молодого чоловіка, якому на той час виповнилося 27 років, значення кардинальне: він усвідомлював її як символ України й людської гідності, зрештою себе самого. Олександр був патріотом, якого щиро обурив наступ режиму на українців через мовне питання. Ідеаліст чистої води, не довго думаючи, зібрався і приїхав до Києва. У часі нашої розмови трапилася та випадкова і водночас знакова річ, що наповнює життя потаємним сенсом. Почала розпитувати його про Тернопільщину. Неймовірно, але Сашко жив на Кременеччині саме в тому селі, звідки походила моя баба. І це був зблиск, бо відразу згадалася й Іква, й підніжжя Кременецьких гір. Комусь ці гори видадуться звичайнісінькими горбами, але це не так: вони такі ж високі, блакитні та найсвятіші, як і в Шевченка.

Я переживала, як переноситиме Олександр голодування на сходах Українського дому під палючим сонцем, але поряд із ним голодували й тендітні дівчатка. Фото вродливого, чорнявого Сашка у вишиванці з’явилося тоді в інтернеті й на шпальтах кольорових журналів. Для нього ж це не мало жодного значення. Був скромним і водночас дуже рішучим, із відкритою усмішкою і вразливою, сприйнятливою до краси душею, недаремно під вечір ішов купатися на Дніпро. Хоча супроти Дніпра Іква — потічок, я переконана, що у Дніпрі він бачив саме її. Олександр був дуже гордим і гоноровим. Нікому не завдавав найменшого клопоту, не хотів навіть, аби йому випрали вишиванку. Одначе протестувальники-галичани переконували: протестувальник повинен мати ошатний вигляд.

Після мовного протесту Олександр приїздив до Києва на “Марш УПА”. Уже тоді прагнув рішучіших дій. Адже голодування на сходах Українського дому не принесло бажаного ефекту, хоча й мало велике значення. Без нього, як і без багатьох інших акцій громадянського супротиву, не відбулося б протесту нинішнього. Символічно, що 23 лютого Верховна Рада таки позбавила російську мову офіційного статусу в Україні. Саме за це боровся Олександр Капінос. Його мрія про вільне буття української мови здійснилася. За це власним життям заплатив він і його побратими із Небесної Сотні. У часі мовного протесту влада вже застосовувала на Європейській площі спецпризначенців, які залякували, але ще не били активістів. Уже тоді влада вповні продемонструвала і свій цинізм, і безжальність не так до студентів, як до людини-громадянина й українця. Головний урок, що його виніс тоді Сашко: мирний протест в Україні не є дієвим — влада його просто ігнорує.

І ось сталося: Олександра нема. Є лише його прізвище, ім’я і місце проживання у списку забитих ментами-садистами. Одначе це не гола статистика, бо Олександр, як і решта постріляних і порубаних кримінальною диктатурою, — це кращі із нас. Вони — наші герої, а не терористи, як це прагне довести світові Янукович, що спирається на “геніальний” план Путіна про стрімке поширення антитерористичної операції з Кавказу на всю Україну. “Брешеш, людоморе!” — ці Шевченкові слова, адресовані великодержавному історикові Скальковському, який намагався представити гайдамаків як розбійників, “пятно в нашей истории”, спрямовані в осердя нинішнього пекельного українського режиму й персонально до “великої шевченколюбки” Гані Герман, що збирається святкувати ювілей поета в оточенні нових наших мучеників, зокрема й Олександра Капіноса. Сьогодні саме наші мученики, а не політики, які виявилися нездатними безкровно врегулювати конфлікт, визначають, хто в Україні людомор, а хто гуманіст.

Я знала і знаю різних людей, зокрема високоосвічених і дуже талановитих, але з певністю скажу: досі кращої людини за Сашка мені в житті зустріти не довелося. Вічна пам’ять тим, хто відстоював на Майдані найбільшу цінність всіх часів і народів, — людське в людині. За ними наш плач.

Він прийшов у світ у день народження Тараса Шевченка на Донеччині і поліг за Україну

Марія ОЛІЙНИК,
Донецьк

23 лютого 2014 року була в м. Родинське Красноармійського району Донецької області у вдови Наумова Володимира Григоровича, який 14 лютого 2014 року за покликом серця поїхав на своїй автівці у Київ на Євромайдан. Був у сотні Самооборони майдану. Його викрали й задушили. Знайшли на Трухановім острові 18 лютого. У Володі залишилося 2 сини: 4-річний Арсеній і 8-річний Єгор.

Поховали тихо, без участі євромайданівців, керівництва Родинського та керівництва ЖЕКу, де працював водієм.

9 березня йому б виповнилося 44 роки. Народився у с. Шевченко Добропільського району Донецької області в день народження Тараса Шевченка. Любив Шевченка. Знав “Кобзар” напам’ять. У селі залишилася 85-річна мама.

Вдова замордованого Інна Веселовська розповіла, що 14 лютого Володимир сказав їй, що їде на СТО ремонтувати автомобіль. Увечері зателефонував, повідомивши, що ремонт триває. І, можливо, там заночує. Це була її остання розмова з ним. Потім зв’язок обірвався. А 18 лютого їй зателефонували родичі, які з інтернету довідалися, що на Трухановому острові її чоловіка знайшли задушеним. Вона не повірила. Поїхала до Києва на впізнання і переконалася, що це саме її Володя. У них була ідеальна сім’я. Подруги навіть заздрили. Він ідеальний, турботливий чоловік, люблячий син, оберігав свою родину, тому й не зізнався, що їде на Майдан, бо його б не відпустили. Спостерігаючи за розвитком кривавих подій у Києві, він обурювався, що таке твориться в Україні, що людей забивають бітами, спалюють автомобілі, засуджують невинних, викрадають людей, убивають мирних протестувальників. У нього було загострене почуття справедливості, тому й поїхав таємно, аби ніхто не знав. Планував повернутися. Вони прожили разом 9 щасливих років.

Володимир Наумов з дітьми

Володя після школи вступив до Слов’янського сільськогосподарського технікуму, з якого його призвали в армію. Повернувся з армії знову в технікум, щоб закінчити. Одружившись, переїхав у м. Родинське. Директор сільської школи на похоронах сказала: “Це була золота дитина”.

Він загинув заради прав і свобод українців. Він увійшов у Небесну Сотню і тепер обороняє Україну з небес. Похований поруч зі своєю донечкою, яка у віці 1 року померла 5 років назад. Ми маємо постійно пам’ятати про їхні родини. Я запитала, чи не ставляться в місті негативно до родини євромайданівця? “Ні, що ви, всі підтримують”, — відповіла Інна.

Сироти Володимира мають отримати якісну освіту. Інна працює продавцем у магазині і заробляє мало. Живе в невеликому приватному будиночку, який отоплюється вугіллям. Зараз їй дуже тяжко, насамперед морально. Та попри все треба жити далі, виховувати синів, торувати свій земний шлях заради його пам’яті, заради його живої душі, яка дивиться з небес і сподівається, що Україна стане такою, якою бачив її палкий український патріот із малесенького міста Родинське на Донеччині. Чоловік невипадково народився 9 березня як Тарас Шевченко... В селі, яке має назву Шевченко.

Не належав до жодної громадської чи політичної організації. Але зробив свій вибір — поїхав рятувати Україну на своєму старенькому авто, за свої кошти, дослухаючись своєї совісті. І зустрів свою жахливу смерть від душогубів у Києві...

Сподіваємося на добросовісне розслідування факту викрадення Володі та встановлення його душогубів-карателів, які будуть покарані. Буде також знайдено та повернуто родині автомобіль.

Сьогодні вже знаємо про трьох убитих кривавим режимом Януковича з Донеччини. Крім Володі Наумова, 20 лютого на вул. Інститутській вистрілом у серце вбили 32-річного музиканта Івана Пантелєєва з села Дмитрівка Слов’янського району. 18 лютого від 4 куль загинув 32-річний програміст Сергій Бондарєв із Краматорська.

Голова Донецької обласної державної адміністрації Андрій Шишацький на прес-конференції 24 лютого пообіцяв надати допомогу родинам закатованих Героїв України з Донеччини.

Мешканці Сходу України мусять подолати страх, так як подолали його Володя, Сергій та Іван. Ми мусимо бути готовими до самостійних організованих дій, без партійних інструкцій, знамен і адміністративних схвалень. Київський майдан обійшовся без цього. І ми переможемо та наведемо порядок на Донеччині. А наші герої будуть зразком для нас.

Вічна пам’ять. Герої не вмирають. Пам’ятаймо! Не забуваймо!

P. S. Подаємо номер картки Приватбанку 4405 8858 2471 6168 вдови Володі Інни Веселовської для тих, хто зможе надати їй матеріальну допомогу.

Сепаратисти

Марія ОЛІЙНИК,
Донецьк

23 лютого Донецький євромайдан зібрався ополудні, аби пом’янути невинно вбитих трьох наших донеччан Володимира Наумова з м. Родинське, Івана Пантелєєва з с. Дмитрівка Слов’янського району та Сергія Бондарєва з Краматорська.

Ми проводили акцію пам’яті в оточенні працівників міліції “Грифон”, тому що маргінали з партії Вітренко, судом забороненої організації “Донецкая Республика”, новоутвореного напередодні “Восточного фронту” та інших проросійських нацистських організацій прийшли з нами боротись і розташувалися поближче до приміщення Донецької обласної державної адміністрації, в якому навіщось заварили двоє бокових дверей і вікна на першому поверсі. Як сказав на прес-конференції голова Донецької облдержадміністрації Андрій Шишацький, двері заварюють за розпорядженням в. о. голови Кабінету Міністрів України. І хоч в. о. голови вже давно в бігах, зварювальні роботи в Донецькій ОДА тривають. Місцеві тітушки (1500 осіб), озброєні палицями, бітами, арматурою поводилися хуліганисто, від них тхнуло алкоголем. Позначені георгієвською стрічкою, несли плакати “Не отдадим Донбасс фашистам” і “Наш Президент Янукович”. Представники Донецької обласної державної адміністрації заявили, що не знають, хто ці озброєні люди, хто їх запрошував і з якою метою вони прийшли. Деякі з них були в масках. Серед них були й ті гопники, які приходили раніше, починаючи з 19 січня на Донецький євромайдан, зривали наші акції, обливали зеленкою, фарбою, кидались яйцями та били людей.

Прихильники Януковича провокували євромайданівців, але міліція вчасно припинила провокації. Ніхто не постраждав.

Щоб уникнути кровопролиття, міліція попросила нас скоротити свою акцію. Вона замість години тривала 30 хвилин: ми поклали квіти та запалені свічки, послухали пісню “Пливе кача” у виконанні “Пікардійської терції”, виконали Гімн України та розійшлися.

“З 21 лютого вже повалено понад 200 пам’ятників Леніну”.

«Вічно живого» спровадили у небуття

Вадим МИЦИК,
почесний краєзнавець України, м. Звенигородка Черкаської області, фото автора

У дні революційної гідності почалося очищення України від чужого, наносного, злочинного. Відбувалося це не за якимись рішеннями, а за народною волею. Хоч ще раніше був Указ Президента про очищення України від символів злочинної комуністичної системи, але влада його ніби й недобачала. Наведу два приклади, як це було на Черкащині.

У Тальному депутати на сесії міської ради ще 25 жовтня 1996 року ухвалили рішення про демонтаж пам’ятників Леніну. А їх на 16671 мешканця у місті було аж чотири. Комуністи запротестували і рішення не виконали. Те саме повторилося у травні 1997-го, у жовтні 2008 років. Тоді тальнівці взялися самостійно рішення виконати. Із 6 на 7 листопада 2008 року скинули пам’ятник біля податкової інспекції, а на постаменті написали “Кат нації” — вірні ленінці його й досі не стерли. 25 лютого 2009-го у центрі міста, а через два дні біля цукрозаводу з такою силою їх поскидали, що залізобетонні мумії порозліталися на шмаття. То була відплата за репресії, за понівечені людські долі, за цькування і приниження. Коли міський голова О. Біленко через газету почав називати людей “вандалами і злочинцями”, то біля постаменту на центральній площі з’явився великий напис: “Рішення міськради виконано!”

Депутати міськради у Звенигородці також неодноразово ставили питання про демонтаж пам’ятника в центрі міста, але до рішення не доходило. То це “питання не на часі”, то комуністи відстоювали свого “вічно живого”. А коли вже мали ухвалити рішення, знайшовся якийсь штрейкбрехер і почав доводити, що пам’ятник має історичну цінність і стоїть на обліку в Міністерстві культури. Не допомогли навіть аргументи, що цей “витвір” принижує Звенигородку й історичну пам’ять. Адже він стоїть на проспекті імені генія українського народу Тараса Шевченка. 1918 року саме Ленін послав на Київ червоногвардійців із жандармським підполковником Муравйовим і потопив у крові Українську Народну Республіку. Його розбили не регулярні війська, а сотні Звенигородського коша Вільного Козацтва на станції Бобринській (нині імені Шевченка).

Нарешті Революція гідності справу зрушила. Сесія міськради 31 січня 2014 року на пропозицію депутата Андрія Неумитого ухвалила рішення №39-11/VI “Про демонтаж пам’ятника В. І. Леніну та передачу його на відповідальне зберігання”. До півтисячі звенигородців 22 лютого 2014 року зійшлися на майдан перед мерією, аби очистити місто від комуністичного спадку. Під’їхала техніка: кран, автомашина, підіймач. Голова міськради Олександр Саєнко зачитав рішення: “Враховуючи неодноразові акти осквернення цього пам’ятника, з метою запобігання актам вандалізму, керуючись статтею 25 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, міська рада вирішила: Демонтувати пам’ятник В. І. Леніну, який розташований перед будівлею міської ради (м. Звенигородка, пр. Шевченка, 63) та передати його на відповідальне збереження до музею ГО “Всеукраїнський військово-патріотичний центр — музей “Шампань”. Балансова вартість 62 тисячі гривень”.

Багатоголосою ганьбою вкривали люди залізобетонного “вічно живого” під час демонтування. Міський голова сказав: “Я проти будь-якого руйнування. Прийшов час, і ми цей пам’ятник зняли законно”. Директор музею “Шампань” Олег Бойко на запитання, що він буде з ним робити, не без гумору відповів: “Поставлю у лісі, щоб лякав дичину”. Активісти на постаменті відразу закріпили національне та майданівське знамена, сподіваючись, що по очищеній дорозі український рух буде надійним.

Від редакції. *Перша хвиля повалення пам’ятників Леніну прокотилася в Західній Україні у 1990—1991 роках. Тоді ж пам’ятник Леніну був демонтований у Києві на площі Жовтневої Революції — сучасному Майдані Незалежності. Друга хвиля пройшла 2009 року, коли Віктор Ющенко підписав указ “Про додаткові заходи щодо вшанування пам’яті жертв Голодомору 1932—1933 років в Україні”, одним із положень якого було демонтувати пам’ятники особам, причетним до організації Голодомору. Проте у більшості міст і сіл України місцева влада не виконала положення цього Указу.*

Початок “ленінопаду” в його масовості покладений зносом пам’ятника Леніну в Києві на перетині вулиці Хрещатик та бульвару Тараса Шевченка. Подія відбулася 8 грудня 2013 року близько 18:00. Відтоді до 20 лютого було повалено 18 пам’ятників.

Люди почали руйнувати пам’ятники “ідолу” Радянського Союзу з особливим натхненням після повідомлень про смерті активістів Майдану в Києві. Діючи в такий спосіб, протестувальники позбавляють свої населені пункти символу тоталітаризму і відкривають шлях до оновленої України. З 21 лютого вже повалено понад 200 пам’ятників Леніну та кілька пам’ятників іншим комуністичним вождям, зокрема й монумент С. М. Кірову в Кіровограді.

Іллічівськ зберіг свою назву, замінивши Ілліча на пророка Іллю

Сергій ГОРИЦВІТ

Нинішні дні масового “ленінопоклону” депутати Іллічівської міськради Одеської області ознаменували оригінальним одностайним рішенням. На своїй позачерговій сесії 24 лютого всі депутати-регіонали разом із мером міста Валерієм Хмельнюком покинули Партію регіонів і дружно переінакшили трактування назви рідного Іллічівська. Найменоване на честь Леніна-Бланка, місто-порт тепер матиме своїм покровителем святого пророка Іллю. Водночас депутати постановили прибрати з центральної площі ідола Ілліча. Його знімуть із постамента і відвезуть у порт з офіційним формулюванням “на ремонт”. На місці пам’ятника планується встановити монумент на честь пророка Іллі. Крім того, міськрада вирішила перейменувати центральну вулицю, що носить ім’я Леніна, на проспект Шевченка.

Ідею змінити смисл слова “Іллічівськ” місцевим мешканцям підказали кілька днів тому одеські активісти Автомайдану. Як бачимо, їм припав до душі образ найвідомішого пророка дохристиянської епохи, якого високо шанують християни, юдеї, мусульмани. Іллю вважають грізним повелителем дощів, громів і блискавок, який карає неправедних. Водночас він щедрий, бо посилає на землю родючість, а його молитви повертають людей до життя.

Напевне, іллічівці віднині відзначатимуть день рідного міста саме на Іллі — 2 серпня. Тож нехай пошле своє благословення їхній покровитель — пророк Ілля, ім’я якого означає “міць Господня”.

«Білий Спас» має повернутися у власність народу

Вадим ПЕРЕГУДА,
краєзнавець

Білий Спас… Межигір’я… Ще вчора він належав можновладцям, а сьогодні сталеві брами невігластва і пихи пали.

Про цей монастир, що був підступно захоплений під урядові дачі можновладців ще у перші часи радянської влади написано чимало.

Згідно з легендою, Межигірський монастир був заснований ще у часи князювання князя Аскольда — першого хрестителя Русі, десь наприкінці IX століття. Саме цей князь, можливо, має безпосередній стосунок і до заснування Вишгорода, першу згадку про нього зустрічаємо у часи князювання княгині Ольги — 946 рік після Р. Х.

Вишгород і Межигір’я — чудотворна перлина серед інших православних столиць сучасної Європи: Мекленбурга (колишній Велеград), сучасна Німеччина, Вішеграда в Угорщині, Вишгорода на Дунаї, Вишеграда у Чехії, давнього Велеграда у Моравії тощо. Цікаво, що всі ці прадавні міста були не тільки столицями різних слов’янських народів, а й колисками зародження і торжества проповіді перших християн. Це духовні столиці різних наших генетичних братів — слов’янських народів Європи. Всі ці назви (Вишгород—Вішеград—Вишиград—Велеград—Білгород—Білград) мають не тільки подібну етимологію (походження), а й історію. Наприклад, вважають, що саме з Померанії, сучасного німецького Мекленбурга (Велеграда), тікаючи від переслідування язичників, прийшов до Києва перший православний князь Аскольд.

Межигір’я припало до душі першому Київському митрополиту Михаїлу, який прибув до князя Володимира з Царгорода. За переказами, грецькі ченці з оточення святителя заснували чи, може, відновили тут Києво-Межигірський монастир, розвесник Києво-Печерської Лаври.

1672 року в Межигір’я відправили козацьку делегацію з пропозицією стати духовним центром для усього Запоріжжя. Після смерті Івана Сірка офіційні стосунки між Січчю і монастирем оформили офіційно. Межигірський монастир довго був духовним центром усієї козацької України.

Під кам’яними плитами межигірського Білого Спаса знайшли останній притулок легендарний полковник Семен Палій, гетьман Самусь та багато інших видатних запорожців. Це був справжній український Пантеон.

Згідно з багатьма свідченнями, саме тут під час Батиєвої навали заховали легендарну бібліотеку Ярослава Мудрого. Можливо, що бібліотека і тепер перебуває під надійним захистом природи: у білих кручах однієї з Дніпровських гір. Ось що повідомляє Надія Даміловська: “У підвалі Межигірського монастиря знайдено рукописні фоліанти. Мій чоловік, професор Микола Олександрович Даміловський, був завідувачем кафедри архітектурних конструкцій Київського художнього інституту, консультував багато новобудов у Києві. Навесні 1934 року його запросили очолити комісію, яка розглядала можливість перебудови споруд Межигірського монастиря для членів уряду України, що переїжджали з Харкова до Києва. Обстежуючи фундамент однієї зі споруд, комісія натрапила на підвальне приміщення, заповнене книгами. Коли деякі фоліанти дістали і передали моєму чоловікові, він побачив, що це були переплетені рукописні книги. Професор запропонував сповістити про них Академію наук. Однак представник будівельної організації категорично заперечив, тому що будівництво було терміновим, і просив про знахідку нікому не розповідати”.

Сьогодні, вперше за всю історію України, територію Межигірського Спаса повернули державі. І хоча тут не збереглися приміщення монастиря, який зруйнували 1934-го, треба визнати, що цю територію ніколи не досліджували археологи. Це СВЯТИНЯ, у землі якої прах ГЕРОЇВ УКРАЇНИ — козаків і духовенства від часів князя Володимира. Відомо, що кожен запорізький козак вважав своїм обов’язком побувати у Межигір’ї, поклонитися Межигірському Спасу, замолити козацькі гріхи.

Сьогодні тільки від волі української громади залежить повернення Святині у власність держави. Не будьте пасивними — проявіть свою громадянську позицію! На сьогодні дуже важливо, щоб територія колишніх урядових дач Постишева—Хрущова—Щербицького—Януковича перейшла до Вишгородського державного заповідника. Щоб ця СВЯТА ЗЕМЛЯ ніколи не ставала власністю невігласів і яничар, а була відкрита для всіх, хто приїздив би сюди помолитися і поклонитися Великому Кобзареві.

“Наш час — самозапалення свічі,
Та так, щоб наші душі заіскрили!”

Дмитро ПАВЛИЧКО: Вірші з Майдану

Снайпер

Лежать у Києві біля собору
Майданівців підкошених валкú.
Ридають матері і руки вгору
Підносять, як налякані віки.

Такого не було ще в Україні,
Щоб зек з єством вождівської пихи
Взяв карабін (бінокль на карабіні)
І, наче злодій, вийшов на дахи.

Його я бачу й світові одкрию:
То — снайпер, то — тітушок президент.
Стріляє він у голову і в шию,
Готує пану Путіну презент.

По черепицях повзає, мов кобра,
Ховається за димарів ослонь.
Накрадені маєтності і дóбра
Рятує пострілами в юну скронь.

Він мстить народові за непокору,
За те, що встав і в рабство не пішов...
Палає в Києві біля собору
По древніх каменях розлита кров.

Стріляє довго. Натомився. Доста.
Упав, немов невинне голуб’я,
І злазить він на землю, мов короста,
Щоб вийти знову на круги своя.

Не спокушайся на переговори,
Із ворогом своїм, народе мій:
Він — труп, але твоє не вбите горе;
Він — труп, але рухливий ще, як змій.

Трутизна ще живе в гадючім тілі,
Та ми встаєм із рук, а не з колін.
Були ми в того пана на прицілі
І чули кулі свист і смерті дзвін.

Ми, лагідні, святі, несамовиті,
Всі помремó, в призначеній порі,
Лиш ті не вмруть, що на Майдані вбиті
У Києві, в столиці на Дніпрі.

22.II.2014.

Голос

Сказав Господь: “Не плач і не ридай,
Бо воскрешу забитих позавчора, —
Але тоді з Москви в твій рідний край
Повернеться диктатора потвора”. —

“Не треба!” — скрикнув я і нишком стих,
І Богові наважився сказати,
Що соромно мені серед живих
Над домовинами братів стояти.

І знову голос був з глибин душі:
“А ти не стій, берися до роботи
Мечі гостри й нагострюй лемеші,
Та не хвали свої плаксиві цноти.

Вдивляйся в нації своєї лик,
У вúзвольну, помиту кров’ю зброю...
Маленький ворог ваш навіки зник,
Великий — затулився машкарою.

Ця знадна тиша — ще не тишина,
Ця перемога — ще не перемога.
Чекає вас традиція страшна —
Війна побіля владного порога.

Ви — нація поетів і вождів,
І стогне ваше серце, вами ж бите,
Та світом час новий заволодів —
Навчітеся самі себе любити!

Накиньте на амбіції оброть,
Не рвіться всі гуртом до пекторалі!”
Я чув цей клич, і все ж таки з печалі
Тихенько плакав, щоб не чув Господь.

24.II.2014

Микола ПЕТРЕНКО

Свіча з Чернечої гори на Майдані

Нехай же серце прагне, просить
Святої правди на землі!..
Тарас Шевченко

О як ми ждем, гуртуючись в ключі
Відболених у пожаданні прощі!..
Наш час — самозапалення свічі,
Наш час — коли вершать молитву мощі.

Наш час — коли спливає кров із ран,
Ясніють стигми, рветься дух до зброї:
Не марно ж ми єднались на Майдан
Шукати правди — правди пресвятої.

І вже — ясний архангел при мечі,
І ми, предвічній вірності підлеглі:
Наш час — самозапалення свічі,
Наш час — коли встають з могил полеглі.

Скипає лють і давній жах пощез,
Ступає з гір Покрова ясносвітла.
О як ми ждем громів з ясних небес,
І щоб душа у кожного розквітла!

Однак же ми не сліпли уночі,
Зійшовшись до Кобзарської могили:
Наш час — самозапалення свічі,
Та так, щоб наші душі заіскрили!

Гартуймо ж їх, гартуймо в молитвах,
В тяжкім труді, твердім правдивім слові:
Уже злітає в небо віщий птах,
Уже серця ясніють для любові.

Це ми, які єднаємось в ключі,
Це ми, які гуртуємось при зброї:
Наш час — самозапалення свічі,
Наш час — для правди, правди пресвятої!

Надія ПАВЛИШЕНА

* * *

Ми вже не ті... Майдан перекував
Нам волю, душі, зболені серця.
Ми здобули ту правду і вогонь,
З якими йдуть до самого кінця!

І кожне слово, сказане в борні,
То меч і суд для тих, хто не збагнув:
Ми ЛЮДИ вже, не бидло, не раби,
Народ, що волю у війні здобув!

21.02.2014

Фото Сергія Марченка

СЛОВО Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА—2014

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617

на 1 місяць 10 грн на півроку 57 грн 15 коп.
на 3 місяці 29 грн 40 коп. на рік 113 грн 10 коп.

Ви — зі “Словом Просвіти”, бо це — Ваша газета!

Засновник: Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова), Ярема ГОЯН, Павло МОВЧАН, Олександр ПОНОМАРІВ, Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ соціальної тематики
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Відділ просвітянської роботи
Надія КИР’ЯН
270-55-57

Відділ культури
Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69

Комп’ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Володимир ЖИГУН
278-63-69

Черговий редактор
Надія КИР’ЯН

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001
E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Видрукувано з готових фотоформ у ТОВ “Поліграфцентр” у середу.
Загальний наклад у лютому — 14 800

Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори. Редакція залишає за собою право редагування та скорочення текстів. Редакція не завжди поділяє погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій посилання на “Слово Просвіти” обов’язкове.

Індекс газети “Слово Просвіти” — 30617

4 820095 780016 14008

“Вперше українці змогли потрапити до надсекретного об’єкту — лігва диктатора”.

Фото Сергія МАРЧЕНКА

Очищення Майданом

Повстання народу проти режиму — відповідь на війну режиму проти народу

18 лютого

Перші бої в урядовому кварталі. Кривавий вівторок

Зранку десятки тисяч учасників протестів оточили урядовий квартал. Вимога — негайно поставити на голосування у ВР поданий опозицією законопроект про відновлення Конституції 2004 року.

Парламент і прилеглі вулиці з ночі заблокувала міліція. Почалися вуличні бої в урядовому кварталі: на вулиці Грушевського, в Маріїнському парку під Радою, по інших гарячих точках. На боці міліції звезені в Київ “тітушки”.

Міліція застосувала сльозогінний газ, водомети, почала кидати в людей світлошумові гранати, стріляти гумовими кулями. Вже за першу годину вуличних боїв серед повстанців було понад 20 поранених. Повідомлення про перших загиблих.

На розі вулиць Інститутської і Шовковичної “Беркут” розігнав людей, стріляли просто в натовп. Мітингувальники відступили.

Четвертий поверх Будинку профспілок переповнений пораненими. У лікарні їхати бояться, їм зашивають рани у польових умовах.

На 16 годину повстанці втратили Грушевського, Європейську площу, Український дім, Жовтневий палац і Верхню барикаду на Інститутській. “Беркут” завис над Майданом з боку Жовтневого палацу. Внутрішні війська шикуються на Інститутській та Європейській площі.

Ніч штурму Майдану

О 20.00. силовики почали штурм Майдану Незалежності. Із застосуванням водометів, бронетранспортерів, стрільбою по людях одночасно з кількох вулиць. Силовики підпалили Будинок профспілок, де був один із лазаретів із пораненими. З дахів будинків силовики обстрілюють Майдан. На ранок атакуючі зайняли частину Майдану, біля Монументу Незалежності.

Кияни знову збираються на Майдан. Повстанців від силовиків відокремлює палаючий вал із покришок, колод і дощок. І далі горить Будинок профспілок. Весь день хистке перемир’я. Євромайданівці під вечір зайняли приміщення Головпоштамту, Державного комітету телебачення і радіомовлення на Хрещатику.

20 лютого

Відстріл людей у День трауру

Четвер, оголошений в Україні днем трауру за загиблими у вівторок і в ніч на середу 28-ми повстанців, став днем загибелі понад сотні людей у центрі столиці.

Силовики відступають у бік метро “Арсенальної”. Почався обстріл з готелю “Україна”, коли туди наблизилися повстанці. Самооборона знайшла снайперів на 10 поверсі готелю.

Солдати ВВ здаються в полон активістам Євромайдану. З барикади біля Жовтневого палацу вивели близько 100 полонених. Повстанці відігнали правоохоронців від Майдану та барикад на Інститутській.

10.51. На Майдані біля готелю “Козацький” — 7 трупів. Самооборона каже, що їх застрелили снайпери, шестеро вбито пострілами в шию. З вікон готелю “Україна” стріляє снайпер. Уже десятки поранених, є загиблі. У 17-у лікарню везуть важкопоранених з Майдану. Травми голови і вогнепальні важкі поранення шиї, голови. Зовсім юні. Лікарі швидких, що їх привозять, плачуть.

Верховна Рада припиняє бої

20 лютого, о 22 годині, після кривавого вбивства, терміново зібралося засідання ВР. Крім трьох опозиційних фракцій, на засіданні присутні позафракційні та кілька десятків регіоналів, багато з яких уже вийшли з фракції. Парламент ухвалив постанову “Про засудження насильства в Україні, що призвело до людських жертв”. “За” проголосували 236 депутатів.

Постанова зобов’язує негайно припинити вогонь, війська мають повернутися в місця дислокації. Генпрокуратуру зобов’язали провести повне розслідування фактів загибелі та насильства щодо учасників акцій протесту.

21 лютого

Рада бере всю повноту влади в свої руки і робить кроки до завершення протистояння.

Повернуто Конституцію 2004 року

О 16.53 на своєму засіданні ВР повернула в дію Конституцію 2004 року. За таке рішення проголосували 386 депутатів.

ВР отримує повноваження на призначення уряду, вплив на охоронну, судову та інші гілки влади, перестане бути “підрозділом адміністрації президента”.

Законом передбачено, що більше 80 законодавчих актів, які були незаконно ухвалені 2010—2011 рр. і наділяли президента надмірними повноваженнями, повинні бути скасовані в 5-денний термін.

Рада звільнила від переслідувань активістів Майдану

Верховна Рада ухвалила закон про недопущення переслідувань затриманих учасників масових акцій протесту. За таке рішення проголосувало 372 депутати.

Захарченка звільнено

Верховна Рада проголосувала за відсторонення в. о. глави МВС Віталія Захарченка від займаної посади. “За” — 332 народних депутати.

Ухвалено закон, що дозволяє звільнити Юлію Тимошенко

Рада ухвалила закон, яким змінені статті КПК, за якими засуджена Юлія Тимошенко. “За” — 310 народних депутатів. Зокрема будуть приведені до міжнародних стандартів статті 364 та 365 Кримінального кодексу.

22 лютого

Рада формує нову владу України

О 10.00 у Верховній Раді розпочалося суботнє засідання, у залі зареєструвалися 248 народних депутатів від усіх фракцій.

Голова Верховної Ради Володимир Рибак і перший віце-спікер Ігор Калетнік написали заяви про відставку. Заяви зачитав віце-спікер Руслан Кошулинський.

Олександр Турчинов обраний Головою Верховної Ради

О 12.30 Верховна Рада обрала новим головою Олександра Турчинова. За його кандидатуру проголосувало 288 депутатів.

Відставка генпрокурора Пшонки

Верховна Рада ухвалила постанову про висловлення недовіри генеральному прокурору України.

Рада звільнила Тимошенко

Верховна Рада ухвалила постанову “Про виконання міжнародних зобов’язань України щодо звільнення Юлії Тимошенко”. За це рішення проголосувало 322 народних депутатів.

Арсен Аваков призначений в. о. міністра внутрішніх справ

Один із керівників Майдану, депутат від “Батьківщини” Арсен Аваков призначений парламентом на посаду виконувача обов’язків міністра внутрішніх справ (після відставки уряду Азарова всі міністри є в. о.).

Межигір’я відкрите для людей

Резиденцію президента Віктора Януковича Межигір’я відкрили для відвідувачів. Вперше українці змогли потрапити до надсекретного об’єкту — лігва диктатора.

Міліція переходить на бік народу

МВС заявляє, що служить українському народу, і закликає громадян разом охороняти порядок. Про це йдеться у заяві Міністерства. У міліції закликали вшанувати пам’ять загиблих на Майдані.

12.56. Заява Самооборони Майдану. Самооборона Майдану закликає українців до порядку. Мародерство, хуліганський псевдорадикалізм, вандалізм — вороги української революції. Лише координація, продумані та виважені кроки допоможуть нам врятувати державу від хаосу. Саме тому Самооборона Майдану взяла під контроль та охорону урядові об’єкти в Києві та багатьох областях. Перед нами нові виклики — побудова Нової України і перші її дні мають показати, що тут пануватиме порядок, спокій та безпека для наших громадян. Закликали радикально налаштованих протестувальників утриматись від спроб знищити майно та будівлі адміністративних і силових відомств — все це українська власність, яка знадобиться новій українській владі.

22 лютого

Янукович — уже не президент

О 17.00 ВР України ухвалила постанову про усунення Віктора Януковича з посади президента України.

“За” проголосували 328 народних депутатів, це більше, ніж конституційна більшість парламенту. Текст постанови:

“Постанова Верховної Ради про самоусунення президента України від виконання конституційних повноважень та призначення позачергових виборів президента України”, № 4193.

“Враховуючи, що президент України Віктор Янукович самоусунувся від виконання конституційних повноважень, що загрожує керованості державою, територіальній цілісності і суверенітету України, масовому порушенню прав і свобод громадян.

Виходячи з обставин крайньої необхідності, Верховна Рада України, виражаючи суверенну волю українського народу, постановляє:

Встановити, що президент України Віктор Янукович у неконституційний спосіб самоусунувся від здійснення конституційних повноважень та є таким, що не виконує своїх обов’язків.

Відповідно до пункту 7 частини 1 статті 85 Конституції призначити позачергові вибори президента України на 25 травня 2014 року.

Ця постанова набуває чинності з моменту її прийняття”.

Рада призначила уповноважених з діяльності СБУ, ГПУ та Міноборони

17.31 ВР призначила Валентина Наливайченка (депутат від УДАРу) уповноваженим із контролю над діяльністю СБУ, Володимира Заману (недавній начальник Генерального штабу, звільнений Януковичем за відмову кинути армію проти народу) — уповноваженим ВР з питань діяльності Міноборони, Олега Махницького (депутат від “Свободи”) уповноваженим за контролем діяльності Генпрокуратури. Рада доручила уповноваженим керівництво цими відомствами від імені парламенту.

Тимошенко вільна

17.40. На підставі нового закону про декриміналізацію статті, за якою Юлія Тимошенко була засуджена, суд ухвалив звільнити її від подальшого ув’язнення. Екс-прем’єра вивезли з лікарні Укрзалізниці у Харкові.

Пшонка й Клименко відстрілювались

18.47. Голова Верховної Ради Олександр Турчинов повідомив, що екс-генпрокурор Віктор Пшонка та екс-глава Міністерства доходів і зборів України Олександр Клименко спробували пройти кордон із Росією в Донецькій області, але їм це не вдалося. “Їх спробували затримати, але зі стріляниною охорони вони відбилися”.

23 лютого

Нова влада України діє чітко й рішуче

МВС почало службове розслідування у відомстві

Виконувач обов’язків міністра внутрішніх справ України Арсен Аваков ініціював службове розслідування у відомстві проти посадових осіб, які можуть бути причетні до перевищення повноважень у ході масових акцій протесту в Україні. Розслідування розпочато проти 30 посадових осіб Міністерства.

Партія регіонів: “У всьому винен Янукович і його “сім’я”, тобто оточення”

Відповідальність за людські жертви в ході зіткнень в Україні лежить на Вікторові Януковичу і

Фото Сергія МАРЧЕНКА

його найближчому оточенні. Про це йдеться у заяві фракції Партії регіонів у Верховній Раді. “Ми переживаємо один із самих складних і трагічних періодів в історії нашої батьківщини. Україна виявилася обдуреною і пограбованою, але навіть це ніщо перед горем, з яким зіткнулися десятки українських родин, які втратили своїх близьких з обох боків протистояння”, — зазначено у заяві. “Україну зрадили, а людей зіштовхнули лобами. Вся відповідальність за це лежить на Януковичу і його найближчому оточенні”, — зазначають регіонали.

Межигір’я повернули в державну власність

12.30. Верховна Рада ухвалила постанову щодо передачі Межигір’я у держвласність. За це про-

голосували 324 нардепи. “З метою відновлення права власності ВР постановляє передати комплекс відпочинку “Пуща-Водиця” в урочищі Межигір’я урядової резиденції “Межигір’я” у державну власність”, — йдеться у тексті документа.

Турчинова обрано в. о. Президента

12.38. Згідно з Конституцією, у разі неможливості виконання президентом своїх обов’язків, його обов’язки виконує голова Верховної Ради — тимчасово, до обрання і вступу на посаду нового глави держави. На цій підставі Верховна Рада ухвалила призначити в. о. президента главу парламенту Олександра Турчинова — до встановлення результатів виборів президента у травні 2014 року і вступу нового глави держави на посаду. Постанову підтримали 285 нардепів.

24 лютого

Парламент продовжує формування влади

Рада пропонує визнати загиблих повстанців Героями України

Верховна Рада підтримала постанову про вшанування учасників акцій протесту. “За” проголосували 346 депутатів. Згідно з постановою, Рада пропонує майбутньому президенту присвоїти цивільним учасникам масових акцій протесту звання Героїв України посмертно.

Покарано суддів Конституційного суду, які дозволили Януковичу узурпувати повноваження

Верховна Рада звільнила суддів КС, які своїм рішенням восени 2010 року повернули Конституцію 1996 року, яка розширила повноваження президента Віктора Януковича. “За” проголосували 307 депутатів.

Суддів, які вчинили тоді цей акт, звільняють за порушення присяги та за вчинення антиконституційних дій. Звільняють суддів, призначених за квотою Верховної Ради: Анатолія Головіна, Михайла Колоса, Марію Маркуш, В’ячеслава Овчаренка, В’ячеслава Пасенюка. Також запропоновано звільнити суддів, які були призначені за квотою президента, — Юрія Бауліна та Сергія Вдовіченка. ВР рекомендує з’їзду суддів протягом 3 днів скликати позачергове засідання і звільнити суддів КС, призначених за його квотою.

Рішенням парламенту доручається Генпрокуратурі порушити кримінальне провадження за фактом винесення КС незаконного антиконституційного рішення від 30 вересня 2010 року.

У Захарченка і не думали розслідувати вбивства активістів

МВС за часів Захарченка і не бралося за розслідування вбивств активістів під час революції. Про це заявив уповноважений Верховної Ради з контролю за діяльністю прокуратури Олег Махніцький на засіданні парламенту. “Коли було витребувано з органів МВС 74 окремі кримінальні справи за фактами вбивства, то серед матеріалів кримінальної справи не було жодного процесуального акту, крім протоколу огляду з місця події”, — зазначив він.

Депутати призначили голову Нацбанку

Верховна Рада звільнила голову Національного банку Ігоря Соркіна на підставі його заяви про відставку. Іншою постановою ВР призначила на цю посаду Степана Кубіва — “за” проголосували 310 депутатів. Степан Кубів, народний депутат із фракції “Батьківщина”, протягом революції комендант Штабу національного спротиву. Досвідчений фінансист, раніше був головою правління “Кредобанку”.

Махніцький — генпрокурор, Наливайченко — голова СБУ

Верховна Рада призначила на посаду генерального прокурора України Олега Махніцького. Верховна Рада звільнила Олександра Якименка з посади голови Служби безпеки України і призначила замість нього Валентина Наливайченка. За обидві постанови проголосували більше 300 депутатів.

Винні у злочинах будуть покарані

Генпрокуратура планує оголосити 50 особам підозри про вчинення злочину, а саме умисного вбивства громадян під час акцій протесту. Про це оголосив Олег Махніцький на засіданні ВР. “Справа проти перших посадових осіб держави і правоохоронних органів за організацію масових вбивств: у цій справі на сьогодні визначається оголошення підозр. По справі вже фігурує і буде оголошено підозру близько 50 особам”, — сказав він.

Махніцький додав, що вже розпочате розслідування за фактом вчинення умисних вбивств 74 громадян під час акцій протесту в центрі Києва.

МВС направило запити про надання інформації щодо працівників, які були задіяні під час сутичок з учасниками акцій протесту та про їхнє озброєння. Проведено огляд будівлі Нацбанку і території на Інститутській, де в неділю виявили елементи снайперської зброї, гільзи. Відбуваються експертизи.

Генпрокуратура відновила розслідування про терор проти активістів

Про це повідомив Олег Махніцький на засіданні Верховної Ради.

“Справа про побиття студентів, яку закрили за амністією: сьогодні було порушено провадження за цією кримінальною справою. Ця стаття передбачає відповідальність за перешкоджання мирним зборам і мітингам шляхом застосування насильства, вирішується питання про порушення за цими фактами справи за ознаками вчинення тероризму”.

ГПУ спільно з МВС розслідують кримінальну справу за фактом незаконного викрадення Ігоря Луценка і Юрія Вербицького. Станом на цей час затримано двоє осіб — це високопосадовці МВС. Витребувано слідчим управління ГПУ з суду кримінальну справу за фактом замаху на життя журналістки Тетяни Чорновол для подальшого розслідування. Перекваліфіковано справу на замах на убивство, вирішується питання щодо можливої кваліфікації складу злочину — тероризм. Витребувано також для подальшого розслідування кримінальну справу за фактом викрадення активіста автомайдану Дмитра Булатова. Порушено справу щодо катування активіста Гаврилюка на морозі працівниками “Беркута”. Вже винесено підозру кільком працівникам міліції.

Новий Генпрокурор також повідомив, що під час вчинення владою репресій проти активістів, працівників прокуратури, які виконували ці завдання, керівництво ГПУ їх заохочувало.

Громадянин Янукович оголошений у розшук за звинуваченням у вбивствах

Віктор Янукович і кілька посадових осіб оголошені в розшук. Порушено кримінальну справу щодо масових вбивств мирних громадян. Про це повідомив вранці 24 лютого в. о. міністра внутрішніх справ Арсен Аваков.

“Доповідаю українському народу. Янукович пропав. Всю ніч разом з головою СБУ Валентином Наливайченком займалися врегулюванням ситуації в Севастополі і ... пошуком екс-голови держави. 21-го в п’ятницю В. Янукович, у супроводі А. Клюєва, вилетів вертольотами з Києва до Харкова, маючи намір взяти участь у з’їзді депутатів партії регіонів у Харкові. 22-го в суботу Янукович, переночувавши в держрезиденції в Харкові, відмовився від участі в з’їзді, записав відеозвернення і вертольотами полетів до аеропорту Донецька. Після прибуття в аеропорт Донецька, разом з охороною, з вертольотів пересів на два приватні літаки типу Фалькон. Намагався вилетіти. Прикордонна служба перешкодила вильоту. Після чого Янукович відбув до резиденції в Донецьку, де пробув кілька годин. Пізнього вечора 22-го, автомобілями, без супроводу ДАІ, кортеж Януковича відбув до Криму”.

За словами Авакова, 23 лютого Янукович прибув до Криму і зупинився в одному з приватних санаторіїв, навмисно ігноруючи державні спецоб’єкти, зокрема спеціалізовану президентську держдачу, на яку раніше планував прибути. “Дізнавшись про рішення парламенту з призначення в. о. президента України Турчинова О. В., і про виліт до Криму новопризначених голів МВС та СБУ, Янукович спішно покинув приватний санаторій у напрямку до аеропорту Бельбек, в якому до цього часу вже перебували ми з Наливайченком. О 23.50 Янукович, не доїжджаючи до аеропорту Бельбек, зупинився в приватній резиденції в районі Балаклави. Зібрав свою охорону, запитав, хто з ним буде в супроводі далі, а хто залишиться тут. Частина співробітників УДО висловили бажання “залишитися тут”. Янукович, попрощавшись з ними, передав офіційну відмову від державної охорони”.

В.о. міністра зазначив, що співробітники управління державної охорони, які не поїхали за Януковичем, забрали всю державну зброю, для передачі її в кримське відділення УДО. “З частиною охорони, яка залишилася, Янукович у супроводі А. Клюєва трьома машинами відбув у невідомому напрямку, відключивши всі види зв’язку”, — повідомив Аваков.

Підготував
Петро АНТОНЕНКО
Фото з інтернету

“Я готова вийти на Майдан і просити в кожного українця пробачення”.

Олександр Мельник перед пораненням із картиною на барикаді

Із потоку свідомості…

Ще ніколи не було мені так важко писати матеріал у газету. Я досі, хоч пройшло уже кілька днів, не можу зібрати докупи все те, що довелося побачити й пережити за останні місяці, особливо — дні. З пам’яті стерлося відчуття часу, черговість подій, почуття. Усе, що відбувалося на Євромайдані, ніби величезна стрічка, на якій одна за одною стрімко летять картини, голоси, обличчя. Можливо, через якийсь час я чіткіше зможу відтворити в пам’яті все пережите. Мушу. Бо живемо ми доти, поки пам’ятаємо. А поки що уривки з потоку свідомості…

Микола ЦИМБАЛЮК

Крізь вогонь і кров

На середу, 19 лютого, влада чекала на приїзд до Києва міністрів закордонних справ Польщі, Франції і Німеччини. За день перед цим, у вівторок, спецпідрозділи міліції за підтримки снайперів з “Альфи”, що дислокувалися на Печерську, прорвали оборону Майдану й почали його зачистку. Інтуїтивно зателефонував Олександру Мельнику, який мав бути тут же, серед нас, протестувальників, зі своєю вражаючою картиною “Бачу справи твої, людино!”. Його, пораненого в голову, в цей час виводили з-під обстрілу.

“Беркутівці” захопили Український дім, Жовтневий палац, майже впритул підійшли до сцени — “командного пункту” протестувальників. На Хрещатику, з боку Європейської площі віддаль скоротилася до сорока-п’ятдесяти метрів, із боку Інститутської зупинилися біля стели Незалежності. Але їхній вирішальний вечірній штурм із застосуванням додаткової техніки — водометів, БТРів, один із яких самооборонці другою пляшкою коктейлю Молотова тут же підпалили, захлинувся (ці кадри неодноразово показували по телебаченню). Небезпечний напрям периметру барикад затягнуло щільною пеленою диму від підпалених автошин, захищаючи нас від прицільної стрільби снайперів. Майдан опинився в щільному кільці осади.

Тим часом до тильної сторони Будинку профспілок, у якому розміщувалися головні служби Євромайдану, зокрема штаб, склади харчів і медикаментів, медсанчастина, підійшли підрозділи бійців Внутрішніх військ і “Беркута”. За кілька хвилин перед цим із дверей торцевої частини Будинку, що виходить на Хрещатик, вибігали з уже порожніми каністрами бійці. Саме вони, як стверджують свідки, підпалили будівлю. Синхронно по телебаченню, а на ранок і в газетах пішла інформація, що це зробив “Правий сектор”, члени якого нібито необережно повелися з вибухівкою. Цікаво: на гасіння пожежі, що палахкотіла в Будинку чотири дні, прибула лише згодом одна спецмашина із 180-ти, що їх мають 22 пожежні депо Київського гарнізону ДСНС. До речі, найближче — на вул. Володимирській, в 400-х метрах від місця події. Під’їзд по прилеглих чотирьох вулицях хоч і був перекритий невеликими, швидше декоративними барикадами, мав широкі проїзди...

Живе м’ясо

Наступного дня, через Костельну і Трьохсвятительську, пробрався до редакції. На вузесенькому, в півметра шириною так званому фільтраційному проході барикади, навпроти Українського дому, — кілька лав бійців ВВ. Старший довго крутив у руках кореспондентське посвідчення: “Ви не дуже схожі”. Не знаю, який вигляд тоді мав. Але самі бійці, здебільшого хлопчаки 18—19 років, були теж як шахтарі. Ті, що не стояли на варті, покотом лежали на щитах під парапетом на Трьохсвятительській, попід стінами будинків Хрещатика мало не до самої барикади. Десятки їхніх автобусів стояли порожні.

Спробував поговорити з одним із них, що стояв із двома офісними охоронцями. Їхня частина розквартирована в Дарниці, до “дембеля” йому залишилося сім місяців. Сам родом із Хесонщини. Виявляється, вчора, тобто 18-го, тут убито їхнього капітана і двох рядових. Потім, проглядаючи список загиблих під час цих подій 11-ти силовиків, я не знайшов ні капітана, ні рядових цієї частини. Можливо, справді має рацію один із депутатів, який заявив, що справжня кількість загиблих військовиків приховується.

Співбесідник був досить відвертим. На запитання, чому вони захищають цього примітивного бандюка на золотому унітазі, виступають проти свого ж народу, відповів: “Ми все розуміємо, але не довго терпітимемо це”.

Вразило ставлення до них їхніх командирів. Пораненим солдатикам, які стояли під час сутичок живим щитом, прикриваючи собою беркутівців, нікому було надати медичної допомоги — санінструкторів не було. Лише перед обідом їм привезли сніданок. Я запропонував кільком, що лежали, наші газети, у яких були вміщені Павличкові вірші про Майдан. Але вони відсахнулися, перелякано оглянувшись на свого чи то взводного, чи то ротного. Крім смертельної втоми на їхніх почорнілих обличчях пробивалася якась тупа приреченість.

“Дорогу”!

На світанку в четвер притишений гул Майдану знову розітнули один за одним вибухи гранат, тріск частих одиночних пострілів — стріляли не з пневматичної. Самооборона прорвала осадне кільце: дим, вогонь, метушня, команди. За якусь мить почулося:

— Дорогу, дорогу! — За тим, — Лік-а-р-я!

Перестрибуючи купи каміння, розкидані металеві каркаси, колоди, через рештки шин, що догоряли, біжу в бік Європейської назустріч бійцям, що біжать з пораненим. Їхніх облич не бачу, тільки оголений живіт із червоною цяткою — кульове поранення. Підхоплюю важку ношу і біжимо. Розхлюпуючи траурно-чорну багнюку, ноги чіпляються за обпалений дріт. Люди розбігаються, даючи дорогу. Свідомість фіксує якісь обличчя обабіч: на них і тіні страху, лише цікавість і співчуття. У цей час по Михайлівській з уривчастим виттям сирен підлітають карети швидкої. Жодної метушні, на обличчях лікарів тривога і зосередженість. Хлопці залишаються з пораненим побратимом, я повертаюся назад. Не добігаючи сцени, почув як переді мною цвьохнула куля, вдарилася в бочку праворуч, біля якої обабіч сиділи чоловік і жінка. Вона як обпечена зірвалася й прожогом кинулася в обтягнуту целофаном халабуду.

Постріл був із боку Будинку профспілок...

Встигаю добігти до готелю “Дніпро” і знову перехоплюю важкий жовтий чи то щит, чи то двері з тілом. Як і до цього зір фіксує повосковіле обличчя пораненого. Здається, цього разу до Глобуса ми добігли швидше. Лікар підбігає, схиляється над бездиханним тілом: “Уже все”!

Але більшість були ще живі. В одного із поранених, якого допомагав виносити, випала каска, що лежали поруч. Машинально підхопив і лише потім, знову повернувшись на Грушевського, відчув її у руках. Так же машинально надягнув собі на голову.

Камінь із серця Києва на захист гідності українців Євромайдану

Полонені

Одразу за пораненими почали виводити з боку Грушевського полонених солдатиків ВВ — групу за групою. В очах дитячий переляк, страх. Серед них два, наскільки я зрозумів, офіцери. Відповідати на запитання вони відмовилися. В одного із них були чінгісхановські (так подумав про себе) риси обличчя.

Полонених зібрали за сценою. Набралося їх осіб п’ятдесят. Коли доправляли їх сюди, дехто із розгніваного натовпу кілька разів намагався вчинити самосуд, але ми втихомирювали розпалених бійців, жінок.

— Вони вбивці! — кричав натовп. — Це ті, що тільки-но стріляли наших хлопців!

— Це ж не беркутівці, не мєнти, — зривався на крик і я.

— Хлопці, брати, — переконував інший боєць-конвоїр, — ми ж не вони, ми не звірі, не нелюди! Ми — українці!

До нашої групи одразу підійшли священики, почали втихомирювати майданівців, заспокоювати полонених. Останні перелякано, як вівці тиснулися один до одного, в очах багатьох із них не просто переляк — жах. Їм роздали цигарки, дали прикурити. Двом легко пораненим (напевно камінням) надали медичну допомогу. Запропонували воду, печиво, від чого вони відмовлялися. Один молоденький вевешник тремтячим голосом мене запитав:

— Нас не уб’ють?

Здається, нам вдалося їх заспокоїти. Але коли нам надійшла команда виводити їх із загорожі за сценою і конвоювати до палатки коменданта, то навіть офіцери злякано запротестували — напевно, подумали, що їх поведуть мало не на розстріл.

Під крики Майдану “Ганьба!” ми все-таки відвели полонених. Уже потім, через дві доби довідався з інформаційних повідомлень, що, допитавши і встановивши їхні особи, полонених відпустили.

Снайпери

Я зіткнувся з ними у під’їзді нашого будинку, де розташовується редакція. Перед цим їх розшукували тут наші майданівці, але не знайшли. Невідомих було двоє: в камуфляжній формі, в одного із них за спиною був новенький плескуватий рюкзак, у якому проглядалися контури складеної гвинтівки. Розмовляли чистою російською (вже потім згадав слова Булатова на прес-конференції, коли він сказав, що ті, хто його катував, розмовляли “російською з російським акцентом”).

Не переповідатиму далі про цей випадок, бо на тлі тих смертей і сотень поранень учасників Майдану це було б з мого боку блюзнірством. Але про цей випадок не міг не згадати, тому що й досі можна почути чи прочитати про те, що мовляв це майданівці стріляли своїх у спину. Снайпери “Беркута” й спецпідрозділу “Альфа” стріляли по мирних протестувальниках не лише з того боку барикад, а й із тилу. Зрештою, оприлюднений народним депутатом Москалем план операції колишньої кривавої влади по зачистці Євромайдану теж це підтверджує.

Моксель- шизофренія

Випадково побачив її на телепередачі каналу РТР у програмі Володимира Соловйова, коли шукав наш 5 канал. У нього в студії серед запрошених було троє гостей з України: лисий параноїк, “знавець життя Шевченка”, нардеп Царьов і херсонський мер. З російської: комуніст з українським прізвищем, їхній відомий політолог-українофоб і той, у кого “папа юріст, а мама гуская”.

Вони обговорювали події на нашому Євромайдані: крики, обурення, образи на адресу України й українців, заклики фактично до введення військ, неприкриті погрози. І брехня, брехня, брехня... Неприкрита, цинічна, лицемірна. Ті, хто випадково, як і я, дивився (частину) цієї передачі, не міг, напевно, не вжахнутися колективній шизофренії російського так званого політикуму, яка подавалася як турбота про нас, українців. Не жаль, не співчуття з приводу дикої бойні, вчиненої над мирними та беззбройними протестантами кримінально-злочинним режимом Януковича, а шизофренічний гвалт із приводу безприкладного героїзму українців, їхньої гідності.

Після чорного четверга я познайомився з Варею, російською журналісткою з Петербурга. Під враженням тої передачі запитав: як так можна обдурювати свій, російський народ щодо подій в Україні і навіщо з такою осатанілою дикістю стравлювати росіян з українцями? Чому ніхто не розповість у Москві про те, що на Євромайдані пліч-о-пліч стояли і стоять, гинули (і від російських снайперів) у Києві українці й росіяни, грузини і вірмени, поляки і представники інших народів? Але всі вони — громадяни України. На мирну боротьбу проти кривавого тирана піднялися і 14-тилітні діти, і 88-річний ветеран II Світової війни, православні і греко-католики, мусульмани і католики...

Колега, яка й без моїх докорів усе бачила на власні очі впродовж цих довгих і кривавих трьох місяців, відповіла:

— Я готова вийти на Майдан і просити в кожного українця пробачення...

Заяви міжнародної спільноти

Обама подзвонив Путіну поговорити про Україну

Субота, 22 лютого 2014, 02:19

Президент США Барак Обама зателефонував російському колезі Володимиру Путіну, щоб “обговорити актуальні питання двостороннього і міжнародного порядку денного, включаючи ситуацію в Україні”.

Про це повідомляє пресслужба Кремля.

“Президент Росії підкреслив необхідність вживання термінових заходів зі стабілізації обстановки, акцентувавши на важливості роботи з радикальною опозицією, яка довела протистояння в Україні до вкрай небезпечної межі”, — зазначено в повідомленні.

CIS-EMO: Януковичу може “світити” Гаазький трибунал

Субота, 22 лютого 2014, 11:27

Президенту Віктору Януковичу може загрожувати Гаазький трибунал. Таку думку в ефірі “Російської служби новин” висловив генеральний директор Міжнародної організації зі спостереження за виборами CIS-EMO Олександр Бедрицький.

За словами Бедрицького, ініціаторами Гаазького трибуналу можуть бути західні країни — європейські країни або США, але “біда Януковича в тому, що він може просто не дожити до трибуналу”.

“Справа в тому, що ставлення до нього в суспільстві і з боку опозиції, воно, природно негативне, м’яко кажучи, негативне — це вже найм’якше з можливих формулювань. І з боку його умовних прихильників, які відчувають себе зрадженими та обдуреними. І, якщо щось трапиться, захищати його виявиться нікому”, — зазначив експерт. Також, на його думку, “не варто спокушатися досягнутою угодою — за переговорами з опозицією раніше завжди слідувала нова хвиля насильства”.

“Швидше за все, будуть якісь подальші провокації з боку радикальних сил, які не згодні з досягнутим компромісом. Якісь кроки буде робити опозиція, тому що їх ситуація компромісу теж не дуже влаштовує”, — зазначив Бедрицький.

Як відомо, міжнародна організація зі спостереження за виборами CIS-EMO була створена і зареєстрована в Росії (Нижній Новгород) у вересні 2003 року як “міжнародна неурядова Організація”. Вперше CIS-EMO з’явилася в Україні на виборах 2004 року, її запросили для авторитетного “міжнародного” підтвердження чесності виборів.

Спершу організацію “обкатали” 2004-го на виборах у Казахстані: ніяких порушень вона там не знайшла і визнала що Назарбаєв — найдемократичніший президент з усіх можливих, після чого CIS-EMO направили споглядати за виборами 2004 року.

Організація була і лишається інструментом адміністрації президента РФ та працює в її інтересах.

Усі європейські країни, зокрема і Росія, гарантують територіальну цілісність України — глава МЗС Швеції Більдт

Усі європейські країни, зокрема і Росія, гарантують територіальну цілісність України, заявляє міністр закордонних справ Швеції Карл Більдт.

“Територіальна цілісність України є основоположною. Це гарантується Росією та іншими європейськими країнами”, — написав він на своїй сторінці в Твіттері.

Великобританія і Німеччина мають намір домагатися для нового українського уряду фінансування від МВФ

Міністр закордонних справ Великобританії Вільям Хейг повідомляє, що домовився зі своїм німецьким колегою підтримати новий український уряд і домогтися кредитування від МВФ.

“Домовилися сьогодні з міністром закордонних справ Німеччини підтримати новий уряд в Україні і домогтися життєво важливого фінансового пакета від МВФ”, — написав він на своїй сторінці в Твіттері.

Дострокові вибори в Україні мають бути добре підготовленими — Ештон

Верховний представник ЄС із питань зовнішньої політики і політики безпеки, віце-президент Європейської комісії Кетрін Ештон впевнена, що підготовка майбутніх виборів не може бути здійснена протягом кількох тижнів. Вибори мають бути добре підготовленими, і часовий графік має відповідати. Таку думку вона висловила в п’ятницю, в Лондоні, відповідаючи на запитання про досягнуті в Україні домовленості про дострокові президентські вибори.

“Я думаю, що дуже важливо, щоб вибори відбулися у відповідний час. Процес гарної підготовки до виборів це не обов’язково щось, що може бути зроблено протягом кількох тижнів. Те, що ми говорили і уряду, і опозиційним партіям, і громадянському суспільству, так це те, що ви маєте підготувати вибори належним чином, і тому графік повинен це відображати”, — сказала К. Ештон. “Але важливо те, щоб процес був добре підготовленим і підготовленим правильно, тому мій аргумент був би — так, ми хочемо, щоб вибори відбулися, і люди мають бути впевнені у тому, що вони відбудуться, але вони також мають пройти вчасно, правильно, вільно і справедливо”, — впевнена верховний представник ЄС.

У Європі очікують від України збереження єдності та цілісності країни — глава МЗС Франції

Франція очікує від України поваги до Конституції, формування нового уряду та підготовки до виборів, заявив глава французького МЗС Лоран Фабіус.

“Франція разом зі своїми європейськими партнерами звертається з закликом (до України — ІФ) зберегти єдність і цілісність країни й утриматися від насильства”, — йдеться в розміщеному в неділю записі Л. Фабіуса в його мікроблозі в “Твіттері”.

США готові сприяти на шляху надання Україні міжнародної фінансової допомоги — посол

США готові здійснювати підтримку на шляху надання Україні міжнародної фінансової допомоги, заявив американський посол у Києві Джеффрі Пайєтт.

Відповідаючи на запитання журналістів із приводу того, чи готові США фінансово допомагати Україні посол сказав: “Безумовно. Ми дуже зацікавлені, щоб Україна плідно працювала з МВФ. Ми вважаємо, що одним із найважливіших завдань нового технічного уряду буде встановлення тісної співпраці з МВФ”. Посол також наголосив на важливості оперативних дій, оскільки в Україні склалася складна економічна ситуація. “Я думаю, що всі розуміють необхідність діяти дуже швидко в плані підтримки України в цей критичний період. І, звісно, потрібно робити це в ім’я тих, хто загинув, постраждав, був поранений і покалічений”, — наголосив Д. Пайєтт.

ЄС визнає легітимність Турчинова — представник Єврокомісії

Голова Верховної Ради Олександр Турчинов, виконувач обов’язків глави Української держави, є легітимним для Євросоюзу, заявив офіційний представник Єврокомісії Олів’є Баї на брифінгу в Брюсселі в понеділок.

“Ми шануємо процедуру, в результаті якої пана Турчинова було уповноважено виконувати покладені на нього функції”, — сказав О. Баї.

Ситуація в Україні — на порядку денному засідання міністрів оборони НАТО

Міністри оборони країн НАТО обговорять ситуацію в Україні у рамках засідання, яке відбудеться 26—27 лютого. Як повідомила в понеділок у Брюсселі представник НАТО Оана Лунгеску, Україна стане предметом обговорення міністрів оборони в перший день засідання за робочою вечерею. “Міністри обговорять Афганістан та Україну”, — уточнила вона.

Робочій вечері передуватиме сесія, в рамках якої міністри оборони НАТО обговорять оборонні можливості, наявні в них прогалини, кіберзахист, безпеку на морі.

Наступного дня, як очікується, глави оборонних відомств НАТО засідатимуть із партнерами щодо операції в Афганістані.

ЄС готовий дати Україні 20 мільярдів євро

Понеділок, 24 лютого 2014, 10:32

Євросоюз готовий дати Україні 20 мільярдів євро фінансової допомоги на проведення реформ після того, як у Києві з’явиться новий уряд.

Про це в ефірі “ТСН-Тиждень” заявив голова комітету з закордонних справ Європейського парламенту Елмар Брок.

“Мені здається, що буде 20 мільярдів євро на столі на проведення реформ, і цю підтримку можна буде надати негайно, для запобігання дефолту”, — запевнив Брок. Він додав, що українцям не варто боятися, що країна залишиться сам на сам із дефолтом.

За словами Брока, допомога ЄС піде на “створення кращих економічних умов для економічного майбутнього, щоб підготувати країну до підписання Угоди про асоціацію з ЄС”.

Нагадаємо, раніше директор-розпорядник МВФ Крістін Лагард заявила, що Міжнародний валютний фонд готовий надати допомогу Україні, якщо її керівництво звернеться по неї.

Член Єврокомісії не виключає приєднання України до ЄС у разі виконання низки вимог

Україна в майбутньому може отримати можливість приєднатися до ЄС, заявив член Єврокомісії з економічних питань Оллі Рен.

“Ми перебуваємо на історичному роздоріжжі, і Європа має відповідати цьому моменту та бути здатною дати Україні можливість приєднатися (до ЄС — ІФ) у середньостроковій або довгостроковій перспективі, якщо Київ відповідатиме умовам вступу”, — сказав О. Рен у Сіднеї, де відбувається зустріч міністрів фінансів країн G20.

За даними британської газети “Гардіан”, О. Рен також зазначив, що ЄС готовий надати значну фінансову підтримку Україні після того, як там буде сформовано новий уряд. “Ми готові брати участь у наданні Україні значної фінансової допомоги після того, як буде досягнуто політичного рішення, що ґрунтується на принципах демократії, та після формування нового уряду, який буде серйозно налаштований на проведення інституціональних та економічних реформ”, — сказав єврокомісар.

“Гардіан” зазначає, що О. Рен став першим високопоставленим представником ЄС, який із моменту початку кризи в Україні в листопаді минулого року безпосередньо сказав про можливість її вступу до Євросоюзу.

Європарламент ушанував хвилиною мовчання загиблих на Євромайдані

Європейський парламент ушанував хвилиною мовчання загиблих у боротьбі за демократію в Україні. Із відповідним проханням, відкриваючи пленарне засідання Європарламенту, який розпочав роботу в понеділок у Страсбурзі, до депутатів звернувся президент Європейського парламенту Мартін Шульц.

“Будучи солідарними з людьми й шануючи тих, хто втратив своє життя в боротьбі за демократію, я прошу всіх встати для хвилини мовчання”, — сказав він.

М. Шульц також повідомив, що з України вже повернулася делегація депутатів Європарламенту, які доповідатимуть про ситуацію. Очікується, що ситуація в Україні стане предметом обговорення в середу, а в четвер Європарламент проголосує відповідну резолюцію.

Брюссель готовий допомогти Києву і підписати Угоду про асоціацію — президент Ради ЄС Ромпей

Президент Ради ЄС Герман ван Ромпей знову підтверджує готовність Брюсселя підтримати Україну і підписати з Києвом Угоду про асоціацію.

“Я вітаю волю українського народу жити у вільній, незалежній та єдиній країні з сильними зв’язками з ЄС. Ми готові підписати Угоду про асоціацію і підтримати Україну в ці складні часи”, — зазначено в заяві Германа ван Ромпея, поширеній у понеділок у Брюсселі за підсумками саміту Бразилія-ЄС, під час якої сторони обговорили ситуацію в Україні. Президент Ради ЄС констатував, що в Євросоюзі уважно стежать за розвитком ситуації. “Наш верховний представник в Києві”, — нагадав Герман ван Ромпей.

Радник Обами: США разом із МВФ нададуть фінансову допомогу Україні — ЗМІ

Радник із національної безпеки США Сюзан Райс заявляє, що Сполучені Штати на боці українського народу, хочуть бачити демократичні вибори та формування коаліційного уряду. Як повідомляє українська служба “Голос Америки”, на телеканалі MNBC С. Райс сказала, що США разом із МВФ нададуть фінансову допомогу Україні для порятунку її економіки, “яка перебуває в дуже слабкому стані та потребує реформування”.

Щодо заяви екс-президента Віктора Януковича про те, що в країні стався переворот, С. Райс зазначила, що він втратив легітимність, хоча і був демократично обраний, оскільки пішов проти народу, використавши насильство на вулицях проти мирних протестувальників. Радник президента США зазначила, що Барак Обама у телефонній розмові з Володимиром Путіним зауважив, що США та Росія мають спільний інтерес у тому, щоб Україна залишалася неділимою та незалежною.

“Це не в інтересах України, чи Росії, чи Європи, чи Сполучених Штатів бачити розкол країни. Ніхто не зацікавлений у тому, щоб насильство повернулося і відновилася ескалація ситуації”, — наголосила С. Райс.

Підготувала
Павлина МОВЧАН

“Нині на мапі світу стоїть доля України, за яку віддали свої життя наші Герої”.

Сталося! Скинули недолюда!
(Ми — народ майданний)

Василь ЗАХАРЧЕНКО,
письменник, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка, м. Черкаси

Нарешті сталося! Україна скинула зі своїх пліч недолюда, ката, убивцю, який ховався чотири роки на найвищому державному посту президента країни.

Україна полегшено зітхнула, утерши гіркі сльози, прощаючись на Майдані з *Небесною Сотнею* полеглих мітингувальників, захисників Батьківщини, Героїв України.

Хоч би що чекало попереду на Україну, але такого катюги, такого недолюда, бандита вона вже не допустить на Державну Гору, хоч і немає певности в тому, що не спробують ще нависати над нею кандидати на нового диктатора (на жаль, такого сміття ще вистачає на нашій землі). Та все ж є наша свята надія, що тепер влада в Україні буде нарешті чесно, без крутійства розподілена між кількома гілками.

А основне, Україна тепер *зміцнилася історичною пам’яттю про Майдан-2013—2014.* Ця історична пам’ять буде опорою її в будуванні незалежної національної демократичної держави, опорою в державному її *стоянні.* Ця пам’ять уже ніколи не дасть розгулятися деспотії на священній українській землі.

Помаранчевий Майдан—2004 і *особливо* Євромайдан—2013—2014 показали всьому світові й насамперед нам, українцям, що ми — *народ майданний* ще з часів нашої славетної козаччини, наших Січей з їхніми щорічними козацькими майданними Радами, які колективно обирали собі нового гетьмана.

Було б добре, розумно, щоб Майдан не був розпущений, *добровільно* розійшовшись по домівках, а зберігся у формі чинної громадської організації “Майдан”. Щоб лишалися на обліку бодай і по домівках його оборонні сотні, які за першою тривогою, за першим сигналом державної біди могли б миттю зорганізувати в середмісті Києва мільйонний Майдан.

Йдеться про традиційне колись українське: українець оре конем у полі землю, а за плечима носить мушкет напоготові.

І ще одне, найосновніше. На Майдані зібрався молодий цвіт нації, та ще й пройшов такий тримісячний гарт патріотичних змагань, визвольної боротьби. Саме зараз настав час цього покоління. Кращих із кращих (а їх сотні, сотні й сотні!) треба обов’язково брати просто з Майдану й висувати в державні органи управління різних рівнів. За ними, за цими молодими святоукраїнцями майбутнє України. Зрозуміймо це!

Нам треба усвідомити, що ми — майданний народ. Народ із колективним державним розумом. У нас можливі вожді, лідери, але *не деспоти,* не новоцарі-імператори. У нас можливі лідери особливі, як збирачі, своєрідні синтезатори вершків колективного державного розуму рідного народу.

Слава Україні!

ЗАЯВА
з приводу нинішнього етапу Третьої української національної революції

Ми, керівники правих національно-демократичних партій, констатуємо, що завдяки безкомпромісній позиції Майдану, наступальним діям національно-патріотичних сил, Третя національна революція перемагає спротив злочинного режиму і входить у завершальну фазу.

Координаційна Рада національно-демократичних сил “Праві”, створена в процесі боротьби зі злочинним режимом Януковича, яка безкомпромісно відстоювала усунення бандоолігархії від влади, стверджує, що вирішальний внесок у перемогу революції зробили своєю жертовністю українські патріотичні громадяни, зорганізовані на боротьбу структурами “Правого сектору”, громадськими організаціями, національно-патріотичними партіями і сотнями Самооборони Майдану.

Фото Сергія МАРЧЕНКА

Водночас є загроза, що наслідками перемоги революції, яка йде під українськими національними гаслами і знаменами, захочуть скористатися олігархи, кон’юнктурники та люди, далекі від національної ідеї і дій Майдану. Адже відомо, що революції замислюють філософи і мрійники, здійснюють романтики і фанатики, а результатами користуються кон’юнктурники і негідники.

Ми не повинні допустити повторення такого.

Наступним етапом Третьої національної революції має стати деколонізація України, зміна системи влади та прихід у владу українців, патріотичних фахових людей, призначення яких підтримає Майдан. Це забезпечить здійснення вимог і завдань, поставлених Майданом, зокрема щодо національних прав українців і соціальної справедливості для українського народу.

Від того, хто саме очолить новий Уряд, залежатиме порятунок української економіки, уникнення дефолту, отримання підтримки ЄС і міжнародного співтовариства для реформування економіки України. В основу діяльності нового Уряду мають бути взяті головні положення Національного Акту Свободи, запропонованого Ініціативою 1 грудня.

Ми вважаємо, що кандидатуру Прем’єр-міністра України, покликаного впоратися з цими завданнями, має назвати найбільш рішучий учасник Майдану — “Правий сектор” і затвердити Майдан.

Ми сприятимемо виведенню України з катастрофічної кризи і домагатимемося:

— заборони партії регіонів і комуністичної партії;

— люстрації чиновників;

— деколонізації України та деолігархізації економіки;

— зміни якості влади та наповнення її українським національним змістом;

— здійснення курсу на євроінтеграцію, найшвидше підписання асоціації з ЄС;

— звільнення економіки України від адміністративного насилля;

— забезпечення відродження малого та середнього бізнесу;

— створення механізмів впливу суспільства на владу та громадянського контролю за діяльністю влади;

— формування українського інформаційно-культурного простору;

— модернізації держави, економіки, суспільства;

— докорінного реформування правоохоронної системи.

Ми прагнемо створити суверенну, модерну, демократичну, соціально справедливу Українську за змістом Державу та виконати вимоги і завдання, поставлені Майданом.

Слава Україні!

Голова Народного руху України
Василь КУЙБІДА;
Голова Республіканської християнської партії
Микола ПОРОВСЬКИЙ;
Голова Конгресу Українських Націоналістів
Степан БРАЦЮНЬ;
Лідер “Правого сектору”
Дмитро ЯРОШ

Високоповажний Голово Верховної Ради України, народні депутати!

Звертається до Вас пересічний українець. Учора зранку, 23 лютого 2014 року, уважно стежив за роботою Верховної Ради. Увечері, як завжди, пішов на Майдан.

Зайве писати про те, який невимовний біль у серці кожного українця. Майдан потопає у квітах і мерехтить тисячами свічок, немов зігріває душі Героїв, які ще там, на Майдані, на барикадах, які ще не піднялися до небес! Я ніколи не бачив у своєму житті, аби стільки чоловіків не соромились своїх сліз, бо це не фізична слабкість, ні, для назви цього стану людської душі не можна підшукати слів у жодній мові світу.

Звернутися до Вас спонукав не цей біль, бо так сприймає неймовірну трагедію України кожна нормальна людина. Мене, як і багатьох українців, вразив цинізм деяких відеозвернень колишніх і нинішніх політиків і “керманичів” держави. Поділяю мудре застереження депутата Віктора Пинзеника, що нині немає переможців і переможених. Нині на мапі світу стоїть доля України, за яку віддали свої життя наші Герої, адже ця Небесна Сотня зупинила потворне зло, ім’я якому Янукович, почесний голова партії регіонів, та його звиродніле оточення. У перші дні роботи ВР після нечуваної трагедії всім нам видалося, що депутати так званої більшості, та й не лише вони, нарешті збагнули, до якої економічної, політичної, а найстрашніше — гуманітарної — катастрофи вони привели Україну! Хочу сказати всім Вам, шановні депутати, що на кожному із Вас лежить відповідальність за те, що на

Фото Сергія МАРЧЕНКА

Майдані розстріляно цвіт української нації, яка довірила Вам владу. Пам’ятайте, що у Ваші душі все життя дивитимуться материнські й батьківські очі, сповнені сліз, що у Вашу душу все життя заглядатимуть сирітські очі, які запитуватимуть: “Хто вбив мого тата?”.

Мене, як і багатьох інших громадян, із якими спілкувався у неділю на Майдані, до глибини душі обурило й вразило те, як знову негідно поводяться ті депутати (про що свідчить і недільне засідання Верховної Ради, 23.02.2014 року), які знову затівають дрібні чвари у Верховній Раді, прагнуть знову, кажучи їхньою рідною мовою, вести “петушиные бои”, бо, мабуть, давно вже не демонстрували народові України свої голі торси та дурну силу. Сьогодні Ви маєте проявляти спокій, рішучість, тверезість думки, виваженість і відповідальність за кожне мовлене слово! Ви маєте затямити, що кулі, які так званий “батько нації”, а насправді збоченець і бандит Янукович так щедро роздав українцям, не тільки смертельно вразили серця наших дітей, братів, батьків! Ні, знайте, що кожна куля пройшла і через наші душі, через наші серця, які закам’яніли від горя, і кожен із нас, якщо Ви й надалі будете чубитися, а не працювати на благо України, застукає цими кам’яними серцями, пам’яттю про полеглих Героїв, але вже не світлою, у зажиріло-черстві серця окремих депутатів.

Кожен із Вас повинен приходити й проходити на роботу до Верховної Ради через вулицю Інститутську, а не вискакувати з комфортабельних шляховиків, бо там, на вулиці Героїв Небесної Сотні (саме таку назву повинна мати ця вулиця), ще свіжі отвори від куль, там ще парує безневинно пролита у мирний час людська кров. Ви не маєте права на політичні емоції та чвари!

Так само не маєте права зіходити на сцену Майдану, а тим більше у Дні жалоби, й порушувати елементарні людські й християнські етичні норми. Мене, як і багатьох, обурило те, що один із депутатів у неділю ввечері надривав душу, перетворивши свій виступ на якусь безглузду істерику, розповідаючи, на яких барикадах він був і що він там робив... Адже ті наші хлопці, що залишилися живими і які насправді тримали оборону Майдану, не лізуть на сцену, вони й раніше не кричали “кулю в лоб”, вони відважно й чесно боролися, і чесно загинули, на жаль! Я не хочу й не маю морального права оцінювати заслуги того чи того депутата перед Майданом, лише скажу, що щасливий, бо належу до великої, гордої, мудрої і нескореної української нації. Нас усіх у ці дні, коли на плечі України впала така страшна біда, таке безмірне горе, коли у кожній родині оплакують невинно убієнних, абсолютно не цікавить ваш особистий політичний рейтинг чи рейтинг певної партії. Отямтесь, не для цього Ви у ВР збираєтесь, адже Майдан засвідчив — безкарність минула.

Отож я звертаюся до Вас і упевнений, що мене підтримає всеукраїнський Майдан, аби надалі Ви працювали так, як у перші дні після трагічних подій, про що мудро говорив Віктор Пинзеник. Аби й надалі тримати такий темп роботи Верховної Ради, пропоную:

1. Поруч із настінним Державним прапором України у залі Верховної Ради мають бути портрети усіх убієнних з їхніми іменами та прізвищами! Нехай вони щосекунди дивляться у політично зачахлі та зачерствілі душі й нагадують кожному, чого він там перебуває.

2. На столі кожного депутата має постійно лежати, а не лише до 25 травня, дати переобрання Президента України, текст вірша Оксани Максимишин-Корабель про загиблих на Майдані.

3. Упродовж наступного тижня розробити Положення та затвердити звання “Герой Майдану України” як найвищої державної нагороди та присвоїти його всім загиблим.

4. Відповідно до християнських і просто людських цінностей хоч би упродовж сорока днів не вдаватися до емоційно-політичної тріскотні зі сцени Майдану та трибуни Верховної Ради.

Пам’ятайте! Діяльність депутатів — явище тимчасове, а Україна — вічна, як і вічна пам’ять про тих, хто “тіло й душу поклав за її свободу”. Хоча маніакальний Янукович твердо вірив у свою невмирущість і вічність на посаді Президента! Та бачимо, що він, як ниций боягуз і злодюга, назавжди кане в політичне та людське небуття, і це, сподіваюсь, зрозумів кожен із колишніх його вірних соратників і друзів, у кого ще вчора з’являлися дрижаки в колінах при його появі. Пам’ятайте про це!

Пам’ятаймо, що на Майдані ще не змито людську кров, там ще душі убієнних, які віддали своє фізичне життя за те, аби ми будували, нарешті, достойну їхньої світлої пам’яті державу, горде імення якій — УКРАЇНА.

Слава Україні! Слава Героям Майдану!

ПЕРЕСІЧНИЙ УКРАЇНЕЦЬ,
Київ, 23.02.2014 року

Аби ніхто не сумнівався у “замовності” мого звернення, називаю своє прізвище та ім’я, яке не вважаю за потрібне озвучувати, оскільки не переслідую якісь корисливі плани, просто неймовірно болить душа, ні, вона волає і кричить, що ми так чинимо, коли ще рани живі…

Сидір КІРАЛЬ,
доктор філологічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України

“Чи дочекається Україна суду над очільниками кліки, заплямованими кров’ю?”

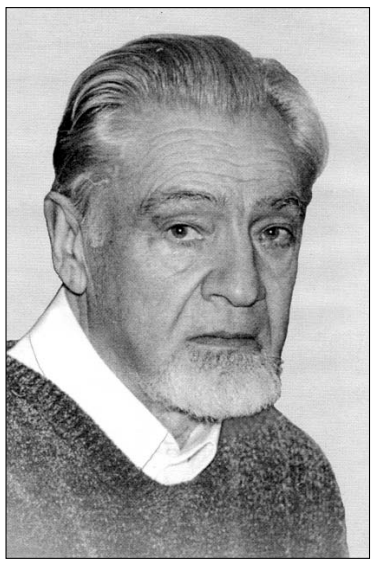

Володимир ВОЙТЕНКО,
професор

Карателі

Якщо визнати можливим існування чогось важливішого за людинолюбство, то не буде злочину, що його не можна вчинити, не почуваючись не винним.

Л. Толстой

Парламентський лідер “регіоналів” оголосив, що не знає, “кто руководіт” протестними акціями на всіх майданах України. Це правда: не можна довідатися, хто керує весняною повінню. Натомість усі добре знають і керівників кастрованих збіговиськ під синіми прапорами, і публіку, яка там товчеться. Усім відоме також керівництво “Беркута” (“Яструба” і т. ін.); а ще “тітушок”; а ще чорних сотень, укомплектованих недоколиханими дядьками з нагайками і блискучими погонами. За всіма і над усіма стоїть антинародна кліка. Це слово Вікіпедія пояснює так, наче йдеться не про давній термін, а про ситуацію в Україні: кліка — це неформальне об’єднання, що діє всередині державних структур і використовує їхні можливості для узурпації влади та особистого збагачення. Завжди центровими “клікарями” є Диктатор і Охоронець; біля них одержують свою пайку Правник і Бухгалтер. А тепер, товариство, згадайте роман і фільм “Хрещений батько”, і ви переконаєтеся, що кліка — це легалізована мафія.

Іронічний скептик Монтень писав, що добре живеться в зіпсовану епоху: можна почуватися порядною людиною, не докладаючи великих зусиль. Це правда. Багато українців дрімали між двома Майданами; прокидаючись, лаяли владу і знову засинали — до цього нас привчила радянщина. Події у Врадіївці, кульмінацією яких став розгром міліцейського осередку Тими, Хто Перестав Боятися, мали щось сказати гром. Януковичу і гром. Захарченкові, проте вони недочували і недоПОчували, водночас хизуючись своєю владою і боячись тих, перед ким хизуються. Амінь.

1.

“Хибні переконання перестають бути небезпечними, коли люди можуть вільно їх заперечувати”, — таку блискучу тезу оголосили одним із основоположних принципів демократії законодавці США в Акті про запровадження релігійної свободи (1786). Саме ця ідея вивела на Київський Майдан мирних мітингарів-протестантів у листопаді 2013 р. Ситуація в Києві та деяких інших містах України невдовзі почала нагадувати те, що діялося в Росії після Лютневої революції 1917 р.: “низи” політично розшарувалися за різними принципами, лише гасло “Долой министров-капиталистов!” деякий час єднало всіх. За таких умов численні партії (та їхні лідери) начебто побачили нові горизонти. Проте для простого люду в партійних програмах виявилося багато риторики, а лідери не поспішали єднатися на кількох засадничих тезах. Радше через почуття, а не через розуміння народ захотів робити революцію сам. Усе це парувало і булькало, як вулканічна магма, але дуже швидко набуло організаційної структурованості та ідеологічної акцентуації. Зруйновані барикади відбудовували майже з такою інстинктивною невідворотністю, з якою бджоли будують соти. Хибним було б ототожнення армії Махна з “Правим сектором”, чи з об’єднанням досвідчених і рішучих “афганців”, чи з підозрілою для мене “Спільною справою” (скорочено СС, і це може бути привітанням від гебістського провокатора Корчинського) — хибним було б ототожнення, але аналогії вважаю доречними. “Пізній” немирний Євромайдан пролив мед на серця “клікарів”. Головний Охоронець почув команду “фас!” і спустив її вниз, а безкарність перевела карателів у стан постійного свята. За мафіозними правилами, тупа жорстокість “клікарів” та їхніх лакеїв стала головною рисою дня. У цьому гром. Янукович наздогнав ген. Піночета, проте за великим (історичним) рахунком дуже поступається йому: генерал не обростав майном і насправді провів економічну реформу.

Для фахівців стало несподіваним, що так багато людей у погонах, які пройшли підготовку та мають відповідати вимогам професійної діяльності, виявилися зовсім некомпетентними. То як узагалі відбувається добір на ті посади, де людям дають зброю? Тоталітарний синдром особистості формується, коли людині дають багато можливостей для дії, а відповідальність бере на себе командир. Коли з’являються можливості для прояву суперсили (і не треба морально ні за що відповідати), утриматись від злочинних дій важко. Силовики — спільнота закрита, люди впливають один на одного емоціями та ідеями, і найголовніше — ставлення до інших не має ніяких людських ознак: противники — слабаки, екстремісти, “майдануті”, тому що до них відчувають зневагу.

Але ж саме так ставляться до людей організатори й очільники мафій — особливо на тому кар’єрному стані, коли вони захоплюють державну владу і стають “клікарями”.

2.

Відомий в Україні та за її межами колишній дисидент, а сьогодні правозахисник, С. Глузман ще 2002 року оприлюднив аналітичний матеріал щодо тортур в Україні (В кн. “Социально-психологические и медицинские аспекты жестокости”, Киев, “Сфера”, 216 с.). На превеликий жаль, за 12 минулих років ситуація не покращилася. Євромайдан став подією, яка дозволила державному апарату, від найвищих очільників до найнижчих виконавців, вихлюпнути в білий світ злість і підлість. Отже, найбільшими зонами застосування тортур і жорстокої поведінки з людьми були і є такі державні установи та заклади:

- міліцейські офіси та слідчі ізолятори;
- інтернати для психіатричних пацієнтів та інвалідів Міністерства праці та соціальної політики;
- психіатричні лікарні системи МОЗ України;
- українська армія.

Що стосується т. зв. правоохоронців, то найжорстокішими в застосуванні тортур були і є Донецька, Луганська та Дніпропетровська обл. (не диво, що саме їх возили до Києва). Всі без винятку підрозділи Прокуратури України не зацікавлені, писав С. Глузман, у ліквідації практики тортур. Кожний міліціонер переконаний, що він категорично зобов’язаний виконувати накази безпосереднього начальника, а не приписи статей Конституції. Традиційний із часів радянщини тиск МВС на низові ланки з метою фальсифікації статистики (а гарні відсотки розкриття злочинів це зірочки на погони і службова кар’єра) є не єдиним, але важливим стимулятором тортур. Усе це лишилося чинним, але додалися “беркутня” і “тітушки”.

Світ за ґратами — безодня, в якій виїдають із себе душу і зеки, і охоронці. Так трапилося, що, працювавши в Балхаші (мідній столиці СРСР на кістках тисяч “ворогів народу”), я їздив оглядати дітей на один із рудників. На шахтах працювали “блатняки”, а в селищі мешкали близько 50 родин — начальники, конвой і люди різного фаху, що відсиділи “срока”, та не мали куди податися. До останньої категорії належав і лікар на прізвище Зозуля. Був засуджений за український націоналізм 1948 року після закінчення київського медінституту, а насправді (сказав колега) за те, що він Зозуля, а не Кукушкін. Після короткої розмови я взявся за свою роботу, але хвилин за 40 прибіг посильний. Зозулю викликали в Балхаш, а в тюремному бараці НП і терміновий виклик: “Один недоумок гвоздями прибил себе стопы к полу — не хочет, гад, в шахту спускаться”.

Прийшли, я попросив обценьки і в супроводі конвоїра пішов до пацієнта. Сидить у трусах на підлозі; стопи в засохлій крові, над серцем — татуйований Сталін, гарненький, хіба що одна вусина довша за іншу.

“Слышь, доктор, а что у меня может быть?” — “Гангрена, столбняк, заражение крови”. — “Ладно, вытаскивай эти гвозди на...” — “Ты забил, ты и вытаскивай”. Підлога трухлява, цвяхи йшли легко. Йод, протиправцева сироватка, пеніцилін. — “За что срок мотаешь?” — “Ни за что. За кражу”. — “Лучше бы Христа наколол”. — “Чё?”

Начальник тюрми пояснив, дивлячись у вікно, що це — протест через скасування якихось пільг, формально не передбачених, а куплених в’язнями “у рядового состава”. Подивився на мене сумними очима: “В эту дыру всякую шваль посылают, честного мужика не найдешь”. Бозна, чи сам був порядною людиною.

3.

Чи дочекається Україна суду над очільниками кліки, заплямованими кров’ю? Ось фрагмент із протоколів Нюрнберзького процесу над нацистською верхівкою, зокрема над карателями, що мордували Білорусь.

Звинувачення: ***Чи вам відомо про існування особливої бригади, сформованої з випущених на волю злочинців?***

Колишній начальник штабу підрозділів по боротьбі з партизанами: ***це бригада Дірлевангера, до якої входили переважно злочинці, що відбували покарання за бандитизм, убивства та ін. Серед карателів було також немало персон, не обтяжених криміналом, завербованих у таборах для радянських військовополонених (де голод і хвороби методично робили своє).***

Влітку 1942 р. карателі Дірлевангера розпочали з того, що вбили і спалили мешканців села Борки, а загалом — понад 120 тис. людей із двох сотень хуторів і селищ. Чим пояснити, що німецьке командування так охоче збільшувало кількість своїх людоловів злочинцями? Своїх покидьків у фатерлянді німці знищували, а кримінальну дрібноту тримали в трудових таборах. Відповідь проста: на окупованій території банди карателів виникли передовсім тому, що завойовники не вважали тубільців людьми. Так були навчені. За нормальними поняттями між Дірлевангером і його “тітушками” різниці немає, бо й вони, і він служили й вислужувалися доброхоче й старанно. В авторитарних (тоталітарних) країнах людина в погонах автоматично стає тварюкою. Ось, для прикладу, свідчення зондерфюрера комендатури Бобруйська: “Ви брали участь у спаленні села Козулічі?” — “Так”. — “Ви маєте вищу юридичну освіту?” — “Так”. — “За два кусені сала, 5 шматків свинячого м’яса й гуску ви долучилися до вбивства й спалення майже 300 людей?” — “Це так. Жахливо... Слідчим я розповів усю правду”. Далі зондерфюрер старанно плеще язиком, натякаючи на своє прозріння щодо нацизму.

Не хочеться про це ні думати, ні писати, проте мушу: що було б, якби п’ятеро чи семеро “беркутівців”, що мучили невдягненого козака на морозі, мали можливість, трохи пострілявши, отримати сало, м’ясо і гуску? Вони ж здебільшого українці... Втім, до одного етносу належали й Ісус Христос, і Юда, і ті, хто (визнавши Спасителя єретиком) віддали його Пилату. Стоп! Пилат євреєм не був, а сама кара — розп’яття на хресті — має римське походження. Є проблема...

Читаючи Загальну декларацію прав людини, проголошену ООН у грудні 1948 р., кожен українець має можливість зауважити, як довго і як грубо наші людські права порушувалися. Водночас кожний із нас відчує недостатнє віддзеркалення в Декларації однієї з найважливіших групи прав — національної. Там, де стикаються права людини та ідея про самовизначення націй, безперервно миготять іскри; від них горіло, горить і горітиме багато землі на цій планеті. Про національні права окремої людини йдеться, зокрема, в преамбулі Декларації: вони мають дотримуватися для того, щоб ніхто не почувався змушеним “повстати проти тиранії та пригноблення”. Але: це стосується і тих ситуацій, коли нація не доотримала національних прав, і тих, коли вона їх “перебрала”, до своїх долучивши чужі. Патякаючи про наш Євромайдан, російські “демократи” штибу Глазьєва і Жириновського галасують про шовінізм, фашизм і бандерівщину, хоч мали б триматися поліського прислів’я (яке я чув від своєї бабусі): “Наклав у штани, то сиди мовчки”. Від різні в Казані й Новгороді, від “утра стрелецкой казни” і різні у Батурині до Соловків, Сандармоху, Воркути й Колими наша північно-східна сусідка тримається двоєдиного принципу: жорстокість влади і холуйство підвладних. Європа через це колись пройшла і нині перебуває в зовсім інших соціальних вимірах. Проте в стосунках із Росією вдаючи, що йдеться не про зміст, а лише про форму її політики (такий, знаєте, “хрещений ведмідь”), західний світ ходить по тонкому льоду.

Насамкінець кілька слів про Володимира Лєніна, постать якого у певному сенсі об’єднує дві Російські імперії — самодержавну та диктаторсько-більшовицьку. Коротка цитата з книги А. Бєлякова “Юность вождя” (1934): “1891 год, голод в Поволжье. 21-летний В. Ульянов — единственный представитель интеллигенции, который принципиально выступает против оказания помощи умирающим крестьянам. Ленин имел мужество открыто заявить, что последствия голода — порождение промышленного пролетариата — явление прогрессивное, ибо двигает нас к социализму”. Вперше пославшись на А. Бєлякова в книзі “Людина і злочин. Мораль очима лікаря” (К., 1997), я побився з того приводу, що “бовдур такого вождя й досі стоїть у центрі української столиці”. Хвалити Бога, вже його немає. Майже ніде.

Чорносотенці початку XXI століття проти опозиціонерів

Петро БРИЦЬКИЙ,
м. Чернівці

Революція 1905—1907 рр. у Російській імперії зіграла роль каталізатора у формуванні політичних партій, груп, громадських організацій і національно-демократичних рухів. Особливістю політичного процесу в Україні було те, що водночас із появою українських політичних партій тут були створені і діяли філіали загальноросійських партій різного напряму: від ліворадикальних, демократичних до монархічних. Окремі з них активно виступали за збереження монархії і “єдиної, неподільної” Російської імперії. Їхню діяльність широко підтримували урядові особи, навіть високого рангу.

Варто зазначити, що навіть представники ліворадикальних партій, які виступали за повалення монархії, проповідуючи “єдність боротьби пролетаріату”, фактично теж захищали збереження Російської держави в існуючих кордонах.

Ця обставина надзвичайно ускладнювала діяльність українських партій, громадських організацій і перешкоджала українському національно-демократичному рухові загалом.

У цій короткій статті автор звертає увагу на діяльність в Україні філіалів найбільш реакційних монархічних і ультранаціоналістичних російських партій. Вони увійшли в історію під збірною назвою “чорносотенці”. Лідером серед них був “Союз русского народа”, створений у Петербурзі в листопаді 1905 р. Його очолювали лікар О. Дубровін, бессарабський поміщик В. Пуришкевич та ін. Чорносотенські партії виступали за збереження необмеженого самодержавства, “Росії єдиної і неподільної”, за надання “русской народности, собирательнице земли русской” пріоритетне значення в правах і державному житті, а безліч інородців, які проживають у їхній вітчизні, щоби “вважали за честь і за благо належати до складу Російської імперії і не вважали обтяжливою свою залежність”. Українців і білорусів не визнавали окремими народами. Російська мова проголошувалася панівною в усій Російській імперії для всіх народів, які в ній проживають.

Для цього чорносотенці боролися не тільки проти революціонерів і національно-демократичних рухів, а й проти ліберально-поступових. Із цією метою вони влаштовували масові виступи, так звані “патріотичні маніфестації”, створювали бойові дружини монархістів, які співпрацювали з таємною поліцією і користувалися підтримкою з боку уряду. Чорні сотні переслідували революціонерів (включно до вбивства), лідерів національних рухів, влаштовували єврейські погроми та різні провокаційні акції.

У період першої буржуазно-демократичної революції в Росії чорносотенці розгорнули активну діяльність зі створення своїх філіалів на всій території Російської імперії і стали найчисленнішою партією (410 тисяч членів). Особлива увага приділялася Україні. Боячись національно-визвольного руху, який привів би до “сепаратизму”, вони створили філіали своїх партій у всіх губерніях України, в яких проводили свою діяльність майже 45 % їхнього чисельного складу — 183500 членів. Особливий вплив чорносотенці мали на населення Волинської губернії. Тут їхньою опорою була Почаївська Лавра на чолі з архімандритом Іліодором. Російська Православна Церква в Почаєві не тільки пропагувала монархічні ідеї, а й здійснювала велику практичну роботу з русифікації населення й друкування у церковній друкарні великої кількості листівок, прокламацій, звернень до населення. У Почаївському філіалі чорносотенського союзу в 1906—1907 рр. було створено 1155 сільських підвідділів. Загалом у Волинській губернії діяло 108000 членів чорносотенських партій. У Почаївській Лаврі видавалися газети “Волынская земля”, “Почаевские известия” і “Почаевский листок”.

Великодержавна шовіністична пропаганда ідеології монархізму і русифікаторська діяльність “Союза русского народа” та інших чорносотенських партій не могла не позначитися на свідомості волинян і всього українського народу.

В Україні чорносотенські організації були досить розгалужені. Вони створювалися переважно зі зросійщених верств духовенства, купців, ремісників, відсталих селянських низів, люмпенізованих елементів міста.

Крім “Союза русского народа”, в Україні діяли й інші монархічні чорносотенські організації — “Русское собрание” з філіалами в Харкові, Києві, Одесі; в Одесі — “Союз русских людей”, який мав 10 відділів на півдні України; “Российский (Белый) Двуглавый Орел”; в Києві — “Клуб русских националистов”, “Двуглавый Орел”, “Союз русских патриотических организаций”. Низку філіалів мала “Монархическая партия”, “Всероссийский национальный Союз”, “Объединенный русский народ”, “Союз активной борьбы с революцией и крамолой” та ін.

Наприкінці 1907 р. від “Союза русского народа” відкололася група на чолі з В. Пуришкевичем і оформилася в “Союз Михаила Архангела”, а 1910 р. в Одесі виникла ще одна організація чорносотенців — “Южный Монархический Союз”.

Усі ці організації мали значну періодичну пресу. Крім вищезазначених, видавалися “Русская правда”, “Киевлянин”, “Самодержавие”, “За царя и родину”, “Глас народа”, “Подольский голос”, “Черная сотня” і низка інших.

Існує чимало свідчень того, що діяльність чорносотенних організацій підтримував царський уряд. Так, в Одесі вони мали підтримку з боку губернатора М. Толмачова, командувача військ округу О. Каульбарса та інших. Підтримка була також на найвищому рівні — голови уряду П. Столипіна. У березні 1909 р. в листі до градоначальника Одеси він зазначив історичну роль “Союза русских людей” у справі придушення революційного руху в 1905—1907 роках і просив його зберегти доброзичливе ставлення до цієї організації, подальше існування якої аж ніяк не можна вважати зайвим”. І це після вбивства чорносотенцями революціонера М. Баумана, членів ЦК Партії народної свободи (конституційних демократів) М. Герценштейна, Г. Іоллоса та ін. і здійснення жорстокого єврейського погрому в Одесі, де було вбито близько 1000 євреїв. Мабуть, за це урочисто вшановували пам’ять П. Столипіна екс-прем’єр уряду України М. Азаров, міністр освіти та науки Д. Табачник і секретар РНБО А. Клюєв.

Минуло століття. Здавалося б, злочинна діяльність чорносотенців залишилася в далекому минулому. Але ні! Знайшлися новоявлені діячі у правлячій Партії регіонів і в уряді України, які захотіли відродити традиції чорносотенних партій Російської імперії та їхніх злочинних бойовиків. Окремі громадяни України російського походження і русифіковані “свої” малороси з націоналшовіністичною ідеологією після проголошення незалежності України почали створювати націоналістичні партії і групи, які навіть за назвою наближені до чорносотенних партій Російської імперії початку XX століття. Це такі, як партія “Русский блок”, партія “Родіна”, “Політична партія”, “Русское единство”, партія “Союз”, “Політична партія “Отчизна”, “Політична партія України”, “Русь единая”, “Руська єдність”, партія “Русско-Украинский Союз”.

“Тітушки” біля Кабміну

Лідери цих партій замість спрямовувати сили суспільства на всебічний розвиток держави, в якій проживають, розпалюють ворожнечу серед громадян України. Перевершила їх усіх Партія регіонів. Боячись відповідальності за використання внутрішніх військ і особливо загонів спецпризначення “Беркут”, “Грифон”, “Сокол” проти мирних демонстрантів, лідери партії разом із владними структурами не могли придумати нічого розумного, а організували чисельні загони бандитських громил чорносотенського типу. Відмінність лише та, що на початку XX ст. їх створили реакційні партії для боротьби з революційним і національним рухом, а тепер, на початку XXI ст., правляча Партія регіонів створила їх для боротьби з опозиціонерами і працівниками ЗМІ — журналістами.

У новітній словник української мови ці злочинні загони громил увійшли під презирливою назвою “тітушки”. Вони здійснюють масове побиття демонстрантів, журналістів, вистежують, викрадають, калічать і вбивають активістів Євромайдану, розбивають і підпалюють їхні автомобілі.

Відмінність полягає також і в тому, що на початку XX ст. в Російській імперії урядовці сприяли й допомагали чорносотенським бойовикам приховано, нелегально. Тепер же органи влади легально формують численні групи бойовиків із деградованих елементів, покидьків суспільства. А міліція стала охоронцем не громадян, а навпаки — злочинних громил. Її співробітники не тільки не спиняють злочинних бойовиків, які калічать громадян, а ще й беруть їх під захист на випадок невдачі, такі ситуації неодноразово висвітлювали телеканали. Більше того, у Харкові старший офіцер-підполковник міліції піднімає ніж, який випав із рук злочинця, і повертає його бандиту. Це побачив увесь світ. Він є свідченням ганебного рівня беззаконня і безкарності в Україні на сучасному етапі при владі правлячої Партії регіонів на чолі з президентом В. Януковичем.

Демонстрація чорносотенців в Одесі після проголошення “Маніфесту 17 жовтня”

Правителі сучасної України, починаючи з президента В. Януковича, екс-прем’єра М. Азарова і “нижестоящих”, досі не усвідомили, що на Євромайдані протестують не “наркомани”, “алкаші” та “бомжі”, як про це повідомляють окремі ЗМІ Росії і їх дублюють “русскоязычные” малороси. Це небувалий за роки незалежності масовий рух, започаткований студентами та іншими верствами молоді, які народилися вже за часів незалежності України. Їхні акції підтримали різні соціальні й вікові верстви громадян України.

Вищі чиновники держави не зрозуміли, що це не просто протести проти президента та уряду. Боротьба йде на новому високому протестному рівні за зміну всієї системи політичного, економічного й соціального режиму. Протестувальники виступили проти тупого, дикунського і садистського свавілля владних структур, жорстокого терору, абсолютного беззаконня, знущального й ганебного правосуддя, аморальності значної частини державних чиновників і депутатів Верховної Ради, суцільної корупції в державних органах (починаючи з оточення президента), яка переросла в симбіоз владних структур із кримінальними угрупованнями.

Аналізуючи дії протестувальників Євромайдану, можемо зробити висновок, що в Україні вже сформувалася політична нація і громадянське суспільство.

Нове покоління хоче жити в незалежній, демократичній державі, в якій би панувало верховенство права, місцеве самоврядування, справедливий суд на основі закону, де правоохоронні органи справді охороняли б громадян України, а не тероризували і катували їх.

Фактично йде боротьба між високою духовністю, чистою совістю, мораллю, справедливістю, загальнолюдськими цінностями і тупим егоїзмом, свавіллям, зажерливістю, пихатістю.

Є надія, що з появою такого покоління Україна буде розвиватися прогресивним шляхом і вийде із занепаду, до якого її привели вожді Партії регіонів та їхні союзники комуністи.

Вісімдесят п’ять життєвих візерунків

Василь ЛИЗАНЧУК,
Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри радіомовлення і телебачення Львівського національного університету імені Івана Франка

Кожна весна для Олександри Антонівни Сербенської — новий початок мереження доброчинних життєвих, науково-педагогічних візерунків. Неповторний, самобутній, доброчесний взір передали Олександрі Антонівні батьки 1 березня 1929 р., коли вона побачила світ Божий у Золотому Потоці на Тернопільщині. В історично-мемуарному збірнику “Бучаччина”, що його видано в Канаді, зазначено: “В домі Антона Сербенського було щось таке, неначе читальня. Там сходилися ближче знайомі інтелігенти, читали часописи, грали в шахи, доміно, проводили національну роботу... У Золотому Потоці існувала українська “Щаднича Спілка”, яку провадив Антін Сербенський”.

Із дитячих літ Олександра Антонівна увібрала в себе мальовничу красу старовинного містечка Золотий Потік і його околиць, волелюбний, господарський, працелюбний дух материнського та батьківського родів, їхню щиру любов до рідного краю, українського слова, пісні, звичаїв, традицій, культури. Здоровий морально-психологічний стан родини визначив остаточний вибір професії. Хоча доля з юних літ суворо екзаменувала Олександру Антонівну (помер тато, з 15 років вона почала заробляти на хліб насущний). Але Господь Бог давав їй силу волі, мудрість, мужність, наполегливість долати труднощі, допоміг не втратити національно-громадянського “Я”, не збитися на манівці, а йти чесним шляхом до вершин педагогічно-наукової, громадської діяльності.

Вчителювати у початкових класах Олександра Сербенська почала з 1 вересня 1948 р. Згодом навчалася у Львівському педагогічному інституті. Після його закінчення викладала українську мову і літературу в Перемишлянській середній школі. Незабаром талановиту вчительку зарахували до аспірантури при кафедрі української мови Львівського державного педагогічного інституту. Кандидатську дисертацію успішно захистила 1965 р., працювала на філологічному факультеті Львівського університету імені Івана Франка. У той час Олександра Антонівна також викладала українську мову на факультеті журналістики.

Кожний рік залишав на життєвому шляху Олександри Антонівни свій трудовий візерунок. На факультеті журналістики їх уже 40! Своєрідних, яскравих, життєствердних. Її вихованці працюють в українських ЗМІ, а також за кордоном. Національно свідомі журналісти правдиво висвітлюють боротьбу українського громадянського суспільства з аморальною, злочинною, корумпованою, антиукраїнською владою В. Януковича. Чимало інтелектуальних і організаторських зусиль витратила Олександра Антонівна, щоб утвердилася кафедра мови засобів масової інформації факультету журналістики, яку вона тривалий час очолювала.

Коли Олександра Антонівна стала професором кафедри радіомовлення і телебачення, її науково-педагогічний талант спалахнув новими візерунками. Вона найпильнішу увагу привертає до особливостей українського усного мовлення. Живе слово потрактовує як найважливішу форму існування мови, якому властива багатогранна структура і комунікативна специфіка.

Професор Олександра Антонівна Сербенська глибоко вивчає праці філософів, психологів, соціолінгвістів, представників багатьох природничих наук, які роздумують над природою і сутністю мови, її значенням у житті суспільства та окремої людини. Наукове осмислення розвитку і функціонування мови стало підґрунтям фундаментального висновку Олександри Антонівни, яка підкреслює, що “мова — найважливіша частина нашої особистості, нашої поведінки, нашої думки, вона тіло цієї думки, визначає ступінь нашої свідомості, є своєрідним її мірилом. Мова якнайтісніше пов’язана з духовним світом, сферою почуттєвого, з “розумом серця” — і усвідомлення того, що таке мова, як і за якими законами вона живе, що зберігає, а що руйнує її організм, яка її роль у житті людини і народу, виробляє здатність не піддаватися впливам середовища, якщо воно затягує. І насамперед за мовною ознакою людина шукає собі подібних, або, як кажемо, ідентифікує себе. Рід, родові об’єднання, плем’я, народ... і високоорганізована спільнота — нація... У глибинах мови — філософський розум, витончений естетичний смак, багато справді естетичного чуття, сліди праці дуже зосередженої думки, сила надзвичайної чутливості до найтонших переливів у явищах природи, багато найсуворішої логіки, високих духовних злетів. Через пізнання мови прокладає шлях до пізнання людини, народу”.

Професор Сербенська наполегливо, цілеспрямовано працює, щоб кожний студент усвідомив свою важливу громадянську, суспільно-політичну відповідальність за українську мову, яка є фундаментом національної ментальності. Вона цитує І. Франка: “Мова росте елементарно, разом з душею народу”. Підкреслює словами П. Шафарика, який наголошував: “Народ, що не усвідомлює значення рідної мови для свого вищого духовного життя і сам її покидає й відрікається, здійснює над собою самовбивство”. Олександра Антонівна опублікувала в наукових збірниках, журналах, газетах понад 250 важливих статей із проблем термінології української мови, культури усного мовлення, пресолінгвістики, української мови як іноземної. Завжди цікавими, актуальними, емоційно насиченими є її виступи, бесіди по радіо й телебаченню.

Нам, українцям, за будь-яких найскладніших умов треба вчитися “чути”, де своє, і плекати те, яке допомагає мові зберігати свою самобутність, залишатися собою у нинішньому глобалізаційному світі. Адже краса світу в розмаїтості мов, культур, традицій, звичаїв. Така, на мій погляд, найголовніша ідея наукових праць “не лише провідного українського ученого, а й Словозахисника у справжньому, глибокому, подвижницькому розумінні цього терміна” (Р. Зорівчак).

Академік Академії наук вищої освіти України Олександра Сербенська — автор 20 книжок (брошури, довідники, монографії, посібники, підручники). Серед них: “Українська мова”, “Українська мова для початківця”, “Антисуржик”, “Основи мовотворчості журналіста в інтерпретації Івана Франка”, “Культура усного мовлення”, “Мовний світ Івана Франка”, “Актуальне інтерв’ю з мовознавцем”, “Характерники”. Співавтор лексикографічних праць “Терміни і вирази з інформатики”, “Словник труднощів української мови”, “Словник паронімів української мови”, “Словник-довідник з культури української мови”, “Екологія слова”. За її редакцією створено і розміщено в Інтернеті Web-ресурс “Мовний калейдоскоп”. Опублікувала понад 250 наукових і науково-публіцистичних статей. Член редколегії збірника наукових праць “Теле- та радіожурналістика” і низки інших редакційних колегій. Підготувала 7 кандидатів наук. Була багаторічним головою спеціалізованої вченої ради на філологічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка. Нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня.

Виступала з доповідями на регіональних, всеукраїнських і міжнародних наукових конференціях, зокрема у Львові, Києві, Ялті, Лондоні, Москві, Варшаві, Вроцлаві, Кракові та інших містах. Викладала українську мову в Ягеллонському (м. Краків) і Вроцлавському університетах Польщі.

Педагогічна, наукова, експертна діяльність О. А. Сербенської спрямована на формування у студентської молоді державницького мислення, почуття громадянської гідності, патріотизму, злагоди і порозуміння, високої моралі й духовності.

За вагомі здобутки в науковій, навчально-методичній і педагогічній праці Вчена рада нашого університету в жовтні 2008 р. присвоїла О. А. Сербенській звання “Заслужений професор Львівського національного університету імені Івана Франка”.

Ювілей доктора філологічних наук, заслуженого професора Львівського національного університету імені Івана Франка, академіка Академії наук вищої освіти України, професора кафедри радіомовлення і телебачення Олександри Антонівни Сербенської (85 років від дня народження, 70 років трудової діяльності, з них 65 — педагогічної, 55 років роботи в університеті, з них 40 — на факультеті журналістики) є формальною підставою для об’єктивного, щиросердного визнання і поцінування громадськістю, викладачами, студентами, друзями, приятелями, родиною її науково-педагогічної, суспільно-громадської діяльності. Це величний візерунок-панорама, що зітканий із добропорядних ниток-промінчиків наполегливою, чесною, цілеспрямованою, самовідданою творчо-наснажливою працею заради утвердження високої моралі й духовності, національної свідомості й гідності, громадянської мужності, розбудови незалежної, соборної України, про яку мріяли батьки Олександри Антонівни.

З роси і води Вам, вельмишановна добродійко Олександро Антонівно, міцного здоров’я, нових науково-творчих здобутків, щасливої Долі Вашій Родині. Нехай надалі Вашим духовно-моральним принципом буде псалм: “Надійся на Господа і чини добро, живи на землі і зберігай істину”.

До джерел рідного слова

Петро ШУЛЬГА
Фото **Володимира КОВАЛЬЧУКА**

Цього року ми відзначаємо 440 років із часу виходу першої друкованої книги “Апостол” Івана Федорова.

ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка на означення цієї події організувало зустріч у Музеї книги і друкарства, що на території Києво-Печерської лаври. На заході були присутні також співробітники Університету III Віку Печерського району м. Києва.

Зустріч провів заступник директора Музею Дмитро Палій, спочатку ознайомивши гостей з експозицією давньої рукописної книги, де представлені “Пересопницьке Євангеліє”, “Остромирове Євангеліє”, “Київський псалтир”, “Часослов”, “Біблія Гутенберга” та інші рукописні шедеври.

Особливу увагу приділено першій друкованій книзі “Апостол” — пам’ятці світового значення (1574 р.) Цей першодрук — не лише історична пам’ятка, а й твір мистецтва, де використані гравюри, заставки, кінцівки, декоративні рамки, хрестова в’язь, криптограми та інші елементи. Першодрукар Іван Федоров залучав до роботи маститих художників, граверів, майстрів по дереву і металу.

Гостей Музею книги та друкарства ознайомили з пізнішими стародруками XVIII—XIX ст., Граматиками Мелетія Смотрицького, Інокентія Гізеля та Памви Беринди, які були видатними вченими та релігійними діячами того часу.

Дмитро Палій у деталях розповів, як друкували у той час книгу, продемонстрував давні вітчизняні друкарські верстати, а також друкарську техніку німецького виробництва.

Тут же в експозиції давньої книги відкрито книжково-ілюстративну виставку до 150-річчя з дня народження Володимира Самійленка, а неподалік по сусідству — експозиція “Творча спадщина Бориса Грінченка”.

Той, хто відвідає Музей книги та друкарства, збереже у своїй душі сердечну вдячність його працівникам за величезний заряд знань про вітчизняну книгу та її видатних творців.